

T. C.
BEYKENT ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
PSİKOLOJİ ANABİLİM DALI
KLİNİK PSİKOLOJİ BİLİM DALI

**LİSE ÖĞRENCİLERİNDE ÇOCUKLUK ÇAĞI
TRAVMALARI VE YALNIZLIK DÜZEYİ İLE
İNTERNET BAĞIMLILIĞI ARASINDAKİ İLİŞKİNİN
İNCELENMESİ**

Yüksek Lisans Tezi

Tezi Hazırlayan:

Nükte BALCI

İstanbul, 2018

T. C.
BEYKENT ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
PSİKOLOJİ ANABİLİM DALI
KLİNİK PSİKOLOJİ BİLİM DALI

**LİSE ÖĞRENCİLERİNDE ÇOCUKLUK ÇAĞI
TRAVMALARI VE YALNIZLIK DÜZEYİ İLE
İNTERNET BAĞIMLILIĞI ARASINDAKİ İLİŞKİNİN
İNCELENMESİ**

Yüksek Lisans Tezi

Tezi Hazırlayan
Nükte BALCI

Öğrenci No:
140790190

Danışman:
Dr. Öğr. Üyesi Hakan KARAŞ

İstanbul, 2018

YEMİN METNİ

Yüksek Lisans Tezi olarak sunduğum “**Lise Öğrencilerinde Çocukluk Çağı Travmaları ve Yalnızlık Düzeyi İle İnternet Bağımlılığı Arasındaki İlişkinin İncelenmesi**” başlıklı bu çalışmanın, bilimsel ahlak ve geleneklere uygun şekilde tarafımdan yazıldığını, yararlandığım eserlerin tamamının kaynaklarda gösterildiğini ve çalışmamın içinde kullanıldıkları her yerde bunlara atıf yapıldığını belirtir ve bunu onurumla doğrularım. 22.06.2018

Nükte BALCI

T.C.
BEYKENT ÜNİVERSİTESİ,
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ MÜDÜRLÜĞÜ
TEZLİ YÜKSEK LİSANS SINAV TUTANAĞI

22/06/2018

Enstitümüz *Psikoloji* Anabilim Dalı *Klinik Psikoloji* Programı yüksek lisans öğrencilerinden **140790190** numaralı **Nükte BALCI'nın** "*Beykent Üniversitesi Lisansüstü Eğitim – Öğretim Yönetmeliği*"nin ilgili maddesine göre hazırlayarak, Enstitümüze teslim ettiği "**Lise Öğrencilerinde Çocukluk Çağı İhmali ve Yalnızlık Düzeyi İle Problemlili İnternet Kullanımı Arasındaki İlişkinin İncelenmesi**" konulu tezini, Yönetim Kurulumuzun 29.05.2018 tarih ve 2018/22 sayılı toplantısında seçilen ve Taksim Yerleşkesinde toplanan biz jüri üyeleri huzurunda, ilgili yönetmeliğin (c) bendi gereğince (45) dakika süre ile aday tarafından savunulmuş ve sonuçta adayın tezi hakkında ~~oyçokluğu/oybirliği~~ ile **Kabul/Red veya Düzeltme** kararı verilmiştir.

İşbu tutanak, 4 nüsha olarak hazırlanmış ve Enstitü Müdürlüğü'ne sunulmak üzere tarafımızdan düzenlenmiştir.

DANIŞMAN

Dr. Öğr. Üyesi Hakan KARAŞ
(Beykent Üniversitesi)

ÜYE

Dr. Öğr. Üyesi Süleyman KAHRAMAN
(Beykent Üniversitesi)

ÜYE
Dr. Öğr. Üyesi Sera YİĞİTER
(İstanbul Üniversitesi)

Adı ve Soyadı : Nükte BALCI
Danışmanı : Dr. Öğr. Üyesi Hakan KARAŞ
Türü ve Tarihi : Yüksek Lisans Tezi- 2018
Alanı : Klinik Psikoloji
Anahtar Kelimeler : Çocukluk çağı travmaları, Yalnızlık, İnternet bağımlılığı.

ÖZ

LİSE ÖĞRENCİLERİNDE ÇOCUKLUK ÇAĞI TRAVMALARI VE YALNIZLIK DÜZEYİ İLE İNTERNET BAĞIMLILIĞI ARASINDAKİ İLİŞKİNİN İNCELENMESİ

Çocukluk çağı travmaları ve yalnızlık düzeyi ile internet bağımlılığı arasındaki ilişkinin bir grup lise öğrencisi örnekleminde incelenmesi bu çalışmanın temel amacını oluşturmaktadır. Çalışmada literatür taraması ve anket uygulaması yöntemleri bir arada kullanılmıştır. Araştırmada Kişisel bilgi Formu, Çocukluk Çağı İhmali Ölçeği, Yalnızlık Ölçeği ve Problemlı İnternet Kullanımı Ölçeğinden faydalanılmıştır. 400 lise öğrencisinin katılımının gerçekleştiği bir araştırma uygulanmıştır. Araştırmada erkek öğrencilerin yalnızlık algılarının kız öğrencilere göre daha yüksek olduğu görülmüştür. Ulaşılan sonuçlara göre lise öğrencilerinde problemlı internet kullanımı ile yalnızlık arasında pozitif yönlü bir ilişki vardır. Yalnızlığın internet bağımlılığının belirleyicilerinden birisi olduğu çalışmada ulaşılan temel sonuçlardan birisidir. Çocukluk çağındaki travmalar ile yalnızlık arasında ise negatif yönlü bir ilişki tespit edilmiştir. Sonuç olarak, lise öğrencilerinde problemlı internet kullanımının çocukluk çağı ihmali ile değil, yalnızlık algısı ile ilişkili olduğu görülmektedir.

Name and Surname : Nukte BALCI
Supervisor : Assist. Prof. Dr. Hakan KARAS
Degree and Date : Master Thesis- 2018
Scope : Clinical Psychology
Keywords : Childhood traumas, Loneliness, Internet addiciton

ABSTRACT

EXAMINATION OF THE RELATIONSHIP BETWEEN THE INTERNET ADDICTION AND LONELINESS LEVEL AND CHILDHOOD TRAUMAS IN HIGH SCHOOL STUDENTS

The main purpose of this study is to examine the relationship between the childhood traumas, loneliness level and the internet addiction in a sample of high school students. Literature survey and questionnaire methods are used together in the study. Personal information form, Childhood Negligence Scale, Loneliness Scale and Problematic Internet Use Scale have been used in the study. The questionnaires have been applied to 400 high school students. The results showed that the loneliness perceptions of the male students are higher than female students. According to the results there is a positive relationship between the internet addiction of high school students and their sense of loneliness. One of the main conclusions reached in the study is that loneliness is one of the determinants of internet addiction. Furthermore, a negative relationship between childhood traumas and loneliness has determined in the study. As a result, problematic internet use in high school students is related to the sense of loneliness rather than childhood neglect.

İÇİNDEKİLER

Sayfa No.

ÖZ

ABSTRACT

İÇİNDEKİLER	i
TABLolar LİSTESİ	iv
ŞEKİLLER LİSTESİ	vi
GİRİŞ	1

BİRİNCİ BÖLÜM

KAVRAMSAL ÇERÇEVE

1.1. İnternet Bağımlılığı	7
1.1.1. İnternet Bağımlılığı Tanımı ve Kavramlar	7
1.1.2. İnternet Bağımlılığında Tanı Kriterleri.....	9
1.1.3. İnternet Bağımlılığının Sonuçları ve Etkileri	11
1.1.4. Çocuklarda ve Ergenlerde İnternet Bağımlılığının Değerlendirilmesi	13
1.1.5. Etiyoloji	14
1.1.6. Epidemiyoloji	14
1.1.7. Problemlı İnternet Kullanımı.....	16
1.2. Çocukluk Travmaları.....	17
1.2.1. Travma Tanımı ve Kapsamı	18
1.2.2. Çocukluk Çağı Travmaları	20
1.2.2.1. Fiziksel İstismar	20
1.2.2.2. Duygusal İstismar	20

1.2.2.3. Cinsel İstismar	20
1.2.2.4. Duygusal İhmal	21
1.2.2.5. Fiziksel İhmal.....	21
1.2.3. Çocukluk Çağındaki Travmaların Nedenleri.....	22
1.2.4. Çocukluk Çağı Travmalarının Ruhsal Sağlığa Etkileri	23
1.3. Yalnızlık	24
1.4. Araştırma Konusu ile İlgili Yazındaki Araştırmalar	26
1.4.1. İnternet Bağımlılığı ve Çocukluk Çağı Travmaları İlişkisi Üzerine Yapılmış Araştırmalar	27
1.4.2. Çocukluk Çağı Travmaları ve Yalnızlık İlişkisi Üzerine Yapılmış Araştırmalar	27
1.4.3. İnternet Bağımlılığı ve Yalnızlık İlişkisi Üzerine Yapılmış Araştırmalar	30

İKİNCİ BÖLÜM

YÖNTEM

2.1. Araştırmanın Yöntemi.....	33
2.2. Araştırmanın Evren ve Örneklemi	33
2.3. Veri Toplama Aracı.....	37
2.3.1. Çocukluk Çağı İhmali Ölçeği	38
2.3.2. Yalnızlık Ölçeği.....	38
2.3.3. Problemler İnternet Kullanımı Ölçeği	38
2.4. Verilerin Analizi.....	38

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

BULGULAR

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM

TARTIŞMA

SONUÇ VE ÖNERİLER.....	72
KAYNAKÇA.....	73
EKLER	81
Ek 1. Etik Kurul Onayı.....	81
Ek 2. Milli Eğitim Müdürlüğü Ölçek Uygulama İzni	82
Ek 3. Anket Formu	83
Ek 4. Ölçeklerin Kullanım İzinleri.....	90
ÖZGEÇMİŞ	92

TABLÖLER LİSTESİ

	Sayfa No.
Tablo 1. İnternet Bağımlılığı Tanı Kriterleri	12
Tablo 2. İnternet Bağımlılığı Epidemiyolojik Veriler	15
Tablo 3. Travma Tanımlarının Seyri	19
Tablo 4. Travmatik Risk Faktörleri	28
Tablo 5. Sosyo-demografik Özelliklere Ait Dağılım.....	34
Tablo 6. Güvenirlilik Katsayıları	40
Tablo 7. Çocukluk Çağı Duygusal/Çocukluk Çağı Fiziksel İhmali, Yalnızlık Ve Problemlili İnternet Kullanımının Cinsiyete Göre Farklılaşması	41
Tablo 8. Çocukluk Çağı Duygusal/Çocukluk Çağı Fiziksel İhmali, Yalnızlık Ve Problemlili İnternet Kullanımının Yaşa Göre Farklılaşması	42
Tablo 9. Çocukluk Çağı Duygusal/Çocukluk Çağı Fiziksel İhmali, Yalnızlık Ve Problemlili İnternet Kullanımının Sınıfa Göre Farklılaşması.....	43
Tablo 10. Çocukluk Çağı Duygusal/Çocukluk Çağı Fiziksel İhmali, Yalnızlık Ve Problemlili İnternet Kullanımının Kaçınıcı Çocuk Olma Durumuna Göre Farklılaşması.....	45
Tablo 11. Çocukluk Çağı Duygusal/Çocukluk Çağı Fiziksel İhmali, Yalnızlık Ve Problemlili İnternet Kullanımının Evde Yaşayan Kişi Sayısına Göre Farklılaşması.....	47
Tablo 12. Çocukluk Çağı Duygusal/Çocukluk Çağı Fiziksel İhmali, Yalnızlık Ve Problemlili İnternet Kullanımının Anne Baba Birliktelik Durumuna Göre Farklılaşması.....	48
Tablo 13. Çocukluk Çağı Duygusal/Çocukluk Çağı Fiziksel İhmali, Yalnızlık Ve Problemlili İnternet Kullanımının Aylık Gelire Göre Farklılaşması	51
Tablo 14. Çocukluk Çağı Duygusal/Çocukluk Çağı Fiziksel İhmali, Yalnızlık Ve Problemlili İnternet Kullanımının Günlük İnternette Geçirilen Süreye Göre Farklılaşması.....	53

Tablo 15. Çocukluk Çağı Duygusal/Çocukluk Çağı Fiziksel İhmali, Yalnızlık Ve Problemlili İnternet Kullanımının Anne Çalışma Durumuna Göre Farklılaşması.....	55
Tablo 16. Çocukluk Çağı Duygusal/Çocukluk Çağı Fiziksel İhmali, Yalnızlık Ve Problemlili İnternet Kullanımının Baba Çalışma Durumuna Göre Farklılaşması.....	56
Tablo 17. Çocukluk Çağı Duygusal/Çocukluk Çağı Fiziksel İhmali, Yalnızlık Ve Problemlili İnternet Kullanımının Evde Bilgisayar Olma Durumuna Göre Farklılaşması.....	56
Tablo 18. Çocukluk Çağı Duygusal/Çocukluk Çağı Fiziksel İhmali, Yalnızlık Ve Problemlili İnternet Kullanımının Evde İnternet Olma Durumuna Göre Farklılaşması.....	58
Tablo 19. Çocukluk Çağı Duygusal/Çocukluk Çağı Fiziksel İhmali, Yalnızlık Ve Problemlili İnternet Kullanımının Sevgilisi Olma Durumuna Göre Farklılaşması.....	59
Tablo 20. Çocukluk Çağı Duygusal/Çocukluk Çağı Fiziksel İhmali, Yalnızlık Ve Problemlili İnternet Kullanımının Arkadaşlarla Vakit Geçirmeden Keyif Alma Durumuna Göre Farklılaşması.....	61
Tablo 21. Çocukluk Çağı Duygusal/Çocukluk Çağı Fiziksel İhmali, Yalnızlık Ve Problemlili İnternet Kullanımının Tek Başına Vakit Geçirmeden Keyif Alma Durumuna Göre Farklılaşması.....	62
Tablo 22. Çocukluk Çağı Duygusal/Çocukluk Çağı Fiziksel İhmali, Yalnızlık Ve Problemlili İnternet Kullanımının Aile İle Vakit Geçirmeden Keyif Alma Durumuna Göre Farklılaşması.....	63
Tablo 23. Çocukluk Çağı Duygusal/Çocukluk Çağı Fiziksel İhmali, Yalnızlık Ve Problemlili İnternet Kullanımı Arasındaki İlişkinin İncelenmesi.....	64
Tablo 24. Problemlili İnternet Kullanımına Çocukluk Çağı Fiziksel İhmal ile Yalnızlık Değişkenlerinin Etkisinin İncelenmesi	65
Tablo 25. Problemlili İnternet Kullanımına Çocukluk Çağı Duygusal İhmal ile Yalnızlık Değişkenlerinin Etkisinin İncelenmesi	66

ŞEKİLLER LİSTESİ

Sayfa No.

Şekil 1. Travma Değerlendirmesi Süreci 29

GİRİŞ

Çocukluk çağında fiziksel ya da fiziksel ihmalin olması, çocuğun cinsel istismara maruz kalması gibi olumsuz gelişmelerin yaşanması, yetişkinlik döneminde psikolojik bozuklukların yaşanmasına neden olabilmektedir (Alpay, Aydın ve Bellur, 2017: 219). Bu nedenle çocukluk çağı travmaları önemli bir araştırma konusu konumundadır. Çocukluk çağında yaşanan travmaların bireyin hayatının tamamında etkisini gösterecek olması, travmaya neden olan faktörlerin bilinmesini gerektirmektedir. Yapılacak olan çalışmada çocukluk çağı travmalarının bu yönüyle değerlendirmeye alınması tasarlanmaktadır.

Diğer yaşam evrelerinden farklı olarak çocukluk çağı, korumaya ihtiyaç duyulan, savunmasız olunan dönem olarak öne çıkmaktadır. Çocukluk çağında travma meydana getirecek deneyimler, çocuğun gelişimi üzerinde doğrudan etkisini gösterecek olması sebebiyle ayrıca önem ifade etmektedir. Çocukluk çağındaki travmalar; depresyon, stres bozukluğu, kişilik bozukluğu, dikkat eksikliği ve hiperaktivite bozukluğu ile ilişkilidir (Demirci, 2016: 8). Tüm bu olası olumsuz sonuçlar, çocukluk çağında yaşanan travmaların araştırılmasını ve önlenmesini gerekli kılan faktörler arasında yer almaktadır.

Ani ve beklenmedik şekilde ortaya çıkan, insanların hayatını tehdit eden bir yapısı bulunan çocukluk çağı travmaları, insanlar için ruhsal ve bedensel açıdan tehditlerin varlığını barındırmaktadır (Erten vd., 2015: 158). Çocukluk çağında yaşanan travmalar, insan hayatının tamamında etkisini gösterebileceği için önemli bir araştırma konusu niteliği taşır.

Çocukluk çağında maruz kalınan travmalar farklı sosyo-ekonomik düzeylerde, farklı kültürlerde, farklı sınıflarda kendisini gösteren bir yapıdır. Ortaya çıkışı bakımından ayrı süreçleri barındıran çocukluk çağı travmaları; fiziksel, psikolojik, sosyal, sağlık ve güvenlik açısından çocukların zarar görmesine neden olduğu için büyük bir tehdit konumundadır (Bostancı vd., 2006: 101).

İnsanların duygusal ve sosyal yönden paylaşımında bulunacakları bir yakınının olmaması, yalnızlık durumunu açıklamaktadır (Bernard, 2013: 3). Sosyal bir varlık olan insanın yalnızlık yaşamasının nedenlerinin araştırılması, çalışmanın üzerinde duracağı noktalardan birisi olarak belirlenmiştir.

Modern yaşamın getirilerinden birisi olarak kabul edilen yalnızlık, bireyin tek başına olmasından öte sosyal ilişkiler konusundaki beklentilerin karşılanmamasını içermektedir (Durak Batıgün, 2008: 66). Yalnızlık bu yönüyle psikolojik bir kavram olarak değerlendirmeye alınmak durumundadır. Beklentilerin karşılık bulamaması sebebiyle yalnızlığın insanlar tarafından olumsuz bir biçimde algılanan bir yapıda olduğu söylenebilir.

Çocukluk çağı travmalarının sonuçlarından birisi de çocuğun yalnızlık yaşamasıdır. Travmanın etkisiyle birlikte çevresinden uzaklaşmaya başlayan çocukların yalnızlık içinde olması, bu çalışmadaki odak noktalarından birisidir. Çocukluk çağı travmaları ile birlikte ortaya çıkan yalnızlık hali, sadece çocukluk dönemi ile sınırlandırılmayacağı için ayrıntılı bir şekilde araştırılacaktır. Çocukluk çağı travması ve yalnızlık sonucunda internet bağımlılığının ortaya çıkmasını bu kapsamda değerlendirmek mümkündür.

Aşırı internet kullanımı ve internet kullanımı olmadığında bireyin kendisini rahatsız etmesini içeren internet bağımlılığı, dürtü kontrol bozukluğu olarak açıklanmaktadır (Ayas ve Horzum, 2013: 47). Tüm dünyada büyük bir hızla artan internet kullanımının bir sonucu olarak ortaya çıkan internet bağımlılığı, özellikle çocuklar ve gençler açısından göz ardı edilemeyecek bir tehdit konumundadır.

İnternet bağımlılığı, tüm dünya için ortak bir sorun niteliği taşımaktadır. İnternetin dünya genelinde hızlı bir şekilde yayılması, pek çok bilim dalının bu konuyu ele almasını beraberinde getirmiştir (Durak Batıgün ve Kılıç, 2011: 2). Bireyin internet kullanımı konusunda kendisini kontrol edememesi ve bunun günlük yaşamda meydana getirdiği olumsuzluklar, internet bağımlılığının çok boyutlu bir şekilde değerlendirilmesini gerektirmektedir. İnternet bağımlılığının nedenleri ve sonuçları bakımından açıklama getirilirken bu gereklilik göz önünde bulundurulmak suretiyle ilerleme kaydedilecektir.

İnternet bağımlılığı yalnızca internetin aşırı kullanımıyla açıklanmamakta, internetin uygun olmayan şekilde kullanımını da içermektedir. Bu yönüyle internet bağımlılığının internet kullanımının olmaması durumunda zamanın önemini yitirmesinin yanında sosyal hayata zarar veren bir yapıda olduğu anlaşılmaktadır (Arısoy, 2009: 57).

Yaygın bir biçimde internet kullanımı, çocuklar ve gençler başta olmak üzere toplumun genelini etkilemektedir (Ertekin vd., 2016: 72). Bağımlılık düzeyinde internet kullanımının olması ile birlikte sosyal hayatın bu durumdan olumsuz etkilenmesi söz konusu olacağı için özellikle çocuklar ve gençler açısından internet bağımlılığının araştırılmasında fayda vardır.

Bu çalışmanın temel amacı, lise öğrencilerinde çocukluk çağı travmaları ve yalnızlık düzeyi ile internet bağımlılığı arasındaki ilişkiyi ortaya koymaktır. Çocukluk çağına yaşanan travmaların bireyin hayatındaki etkilerinin açıklanması, çalışmanın öncelikli amaçları arasında yer almaktadır. Yalnızlık içinde olan bireyin internet bağımlısı olması sürecinin araştırılması da çalışmanın amaçlarından birisidir.

Çalışmada literatür taraması ve anket uygulaması yöntemlerinin bir arada kullanılması şeklinde ilerleme kaydedilecektir. Çocukluk çağı travmaları, yalnızlık düzeyi ve internet bağımlılığının kavramsal çerçevesini ortaya koymak için literatürdeki güncel kaynaklar taranacaktır. Lise öğrencilerinin yaşadığı çocukluk çağı travmaları ve yalnızlık düzeyi ile internet bağımlılığı arasındaki ilişkinin incelenmesinde ise anket uygulaması yöntemi kullanılacaktır. Böylece geçerliliği daha yüksek bulgulara ulaşılması amaçlanmaktadır.

İnternet kullanımının büyük bir artış eğilimi içinde olduğu günümüz koşullarında internet bağımlılığının birey ve çevresi üzerindeki etkilerinin açıklanacak olması çalışmanın önemini meydana getirmektedir. Çocukluk çağı travmaları ve yalnızlık ile internet bağımlılığı arasındaki etkileşiminin araştırılması, çalışmayı önemli hale getiren başka bir etkidir.

Böyle bir çalışma hazırlanması ile birlikte çocukluk çağı travmaları, yalnızlık düzeyi ve internet bağımlılığı ile ilgili literatüre katkıda bulunulması olasıdır. Benzer

konuda çalışma hazırlayacak olan araştırmacıların faydalanabileceği nitelikte bilgilere ulaşılması beklentisi, çalışmanın literatüre sağlayacağı olası katkılar arasında yer almaktadır.

Araştırmanın Amacı

Araştırmanın temel amacı, lise öğrencilerinde çocukluk çağı travmaları ve yalnızlık düzeyi ile internet bağımlılığı arasındaki ilişkinin açıklanması olarak belirlenmiştir. Yalnızlık eğiliminin internet bağımlılığını etkileyip etkilemediğinin tespit edilmesi, araştırmanın amaçlarından birisidir.

Araştırmanın Problemi

Bu araştırmanın ana problemi, çocukluk çağı ihmalinin internet bağımlılığı üzerine etkisi var mıdır? Bu etkide yalnızlık düzeyinin aracı rolü var mıdır? sorularıdır. Ayrıca çocukluk çağı ihmal, problemlili internet kullanımı ve yalnızlık demografik değişkenlere göre farklılık göstermekte midir?

Aşağıda belirtilenler araştırmanın hipotezleridir.

H₁: Çocukluk çağı duygusal ihmal açısından öğrencilerin sosyo-demografik özellikler arasında $\alpha = 0,05$ düzeyinde anlamlı bir fark bulunmaktadır.

H₂: Çocuk çağı fiziksel ihmal açısından öğrencilerin sosyo-demografik özellikler arasında $\alpha = 0,05$ düzeyinde anlamlı bir fark bulunmaktadır.

H₃: Yalnızlık açısından öğrencilerin sosyo-demografik özellikler arasında $\alpha = 0,05$ düzeyinde anlamlı bir fark bulunmaktadır.

H₄: Problemlili internet kullanımı açısından öğrencilerin sosyo-demografik özellikler arasında $\alpha = 0,05$ düzeyinde anlamlı bir fark bulunmaktadır.

H₅: Problemlı internet kullanımı ile çocukluk ağı duygusal ihmal arasında $\alpha = 0,05$ düzeyinde anlamlı bir ilişki bulunmaktadır.

H₆: Problemlı internet kullanımı ile çocukluk ağı fiziksel ihmal arasında $\alpha = 0,05$ düzeyinde anlamlı bir ilişki bulunmaktadır.

H₇: Problemlı internet kullanımı ile yalnızlık arasında $\alpha = 0,05$ düzeyinde anlamlı bir ilişki bulunmaktadır.

H₈: Problemlı internet kullanımına çocukluk ağı fiziksel ihmal etki etmektedir, bu etkide yalnızlık rol oynamaktadır.

H₉: Problemlı internet kullanımına çocukluk ağı duygusal ihmal etki etmektedir, bu etkide yalnızlık rol oynamaktadır.

Araştırmanın nemi

İnternet kullanımının büyük bir artış eğilimi içinde olduğu günümüz koşullarında internet bağımlılığının birey üzerindeki etkilerinin açıklanacak olması çalışmanın önemini meydana getirmektedir. Çocukluk ağı travmaları ve yalnızlık ile internet bağımlılığı arasındaki etkileşiminin araştırılması, çalışmayı önemli hale getiren başka bir etkindir. Bu araştırmanın önemi aşağıda maddeler halinde sıralanmıştır. Bunlar;

- Çocukluk ağı ihmali algı düzeyi,
- Problemlı internet kullanımı algı düzeyi,
- Yalnızlık algı düzeyi,
- Çocukluk ağı ihmalinin internet bağımlılığı üzerine etkisinin belirlenmesi,
- Çocukluk ağı ihmalinin internet bağımlılığı üzerine etkisinde yalnızlık düzeyinin aracı rolünün belirlenmesi,

- Yapılacak araştırmalar kaynak oluşturması açısından önemlidir.

Araştırmanın Sayıltıları

Lise ğrencilerinin diğerk bireylere göre problemlili internet kullanımlarının yüksek olduğu çalışmanın sayıltıları arasındadır. Çocukluk ağındaki travmaların yalnızlığı artırdığı dşncesi, sayıltılardan birisidir. Yalnızlık ve internet bağımlılığının ilişkili olduğu, çalışmadaki bir diğerk sayıltı olarak görünmektedir.

Araştırmanın Sınırlılıkları

Antalya ilinde Muratpaşa ilçesindeki iki okuldaki lise öğrencilerini içeren bir araştırma yapılması, çalışmanın sınırlılıklarını oluşturmaktadır. Başka bir deyişle Antalya Bilfen Koleji ve Antalya Anadolu Lisesinde ğrenim gören 400 öğrenciden oluşan evren ve örneklem, sınırlılıkları meydana getirmiştir.

BİRİNCİ BÖLÜM

KAVRAMSAL ÇERÇEVE

Çalışmanın birinci bölümü, kavramsal çerçeve araştırmasına ayrılmıştır. Bu kapsamda ilk olarak internet bağımlılığı hakkında bilgi verilecektir. Ardından çocukluk çağı travmalarına ilişkin incelemelerde bulunulacaktır. Yalnızlık hakkındaki değerlendirmenin sonrasında ise bu üç konuyla ilgili yazındaki araştırmalara yer verilerek kavramsal çerçeve araştırması sonlandırılacaktır.

1.1. İnternet Bağımlılığı

Günümüzde internet iletişim, eğlence, sosyal etkileşimde bulunma gibi farklı amaçlara hizmet eden bir araç halini almıştır. İnternetin insanların ihtiyaçları arasında yer alan bu konularda yardımcı bir araç konumuna gelmesi interneti bir zorunluluk konumuna taşımıştır (Taş, 2017: 2304). İnternet bağımlılığının ortaya çıkması da bu gelişmelerle ilişkilendirilmek durumundadır.

İnternet bağımlılığı; ilgili yazında problemli internet kullanımı, patolojik internet bağımlılığı gibi farklı şekilde yer almaktadır (Ayas ve Horzum, 2013: 46). İnternet bağımlılığının açıklanacağı bu kısımda internet bağımlılığı tanımı ve kavramlar, internet bağımlılığında tanı kriterleri, internet bağımlılığının sonuçları ve etkileri, çocuklarda ve ergenlerde internet bağımlılığının değerlendirilmesi, etiyoloji ve epidemiyoloji başlıkları altında ilerleme kaydedilecektir.

1.1.1. İnternet Bağımlılığı Tanımı ve Kavramlar

İnternet bağımlılığı hakkında tanımlara yer verilmesinin öncesinde dünyada internetin gelişimi ve kullanımına ilişkin bilgi verilecektir. En yalın tanımıyla

internet, çok yönlü bir kitle iletişim aracı şeklinde açıklanmaktadır. Bu iletişim aracı, günümüzde küreselleşmenin de etkisiyle birlikte etki alanını genişletmektedir (Yıldırım, 2014: 51).

İlk kez 1960'lı yıllarda Amerika Birleşik Devletleri'nde ortaya çıkan internet, önceleri askeri projelerde faydalanılan bir araç olmuştur. 1990'lı yıllarda world wide web geliştirilmiş ve internetin gelişiminde farklı bir döneme geçilmiştir. İnternetin yaygınlaşan bir iletişim aracı halini almasıyla birlikte internetin kullanım alanı da genişlemiştir. Askeri bir projeyle ortaya çıkan internet, bugün itibariyle reklam ve pazarlama gibi pek çok alanda sürekli ve düzenli bir şekilde kullanılmaya başlamıştır (Altınbaşak, 2009: 466).

Dünyada internet kullanımı, son yıllarda sürekli bir artış içerisinde. 1993'te 900 bin düzeyinde olan dünya genelindeki internet kullanıcısı, 2000'de 304 milyon, 2005'te 1 milyar, 2007'de ise 1.35 milyara ulaşmıştır (Tarı Cömert ve Kayıran, 2010: 166). Geline nokta da ise dünyanın yaklaşık yarısının internet kullanıcısı konumunda olduğu tahmin edilmektedir. Bu da internetin ne denli hızlı bir gelişim gösterdiğini ve internet kullanımının yaygınlaştığını göstermektedir.

Bağımlılık, olumsuz bir durumu açıklamakta kullanılmaktadır ve herhangi bir şeyi – davranış ya da madde kullanımı gibi – kontrol edememe durumunu ifade etmektedir (Gökçearslan ve Günbatır, 2012: 14). İnternet bağımlılığı kavramına bu açıdan yaklaşıldığında ise internet kullanılmamasını kontrol edememe durumunun internet bağımlılığını açıkladığı söylenebilir.

Sorunlu internet kullanımı ya da internet bağımlılığı bozukluğu, internet kullanımının kontrol altında tutulamamasına bağlı olarak ortaya çıkan bozulmalar ve sorunları içeren bir kavramdır. İnternet kullanımının yoğunluğu ve buna paralel olarak gözlenen endişeler, internet bağımlılığının içeriğini oluşturmaktadır (Weinstein vd., 2014: 99).

“İnternet bağımlılığı genel olarak internetin aşırı kullanılması isteğinin önüne geçilememesi, internete bağlı olmadan geçirilen zamanın önemini yitirmesi, yoksun kalındığında aşırı sinirlilik hali ve saldırganlık olması ve kişinin iş, sosyal ve ailevi

hayatının giderek bozulması olarak tanımlanabilir” (Arısoy, 2009: 56). Bu tanımdan da anlaşılacağı üzere internet bağımlılığı, bireyin internet kullanmadığı anlarda tepki göstermesini içeren, hayatı birden fazla boyutta etkileyen bir kavram konumundadır.

Başka bir tanımda internet bağımlılığı şu şekilde açıklanmaktadır: “Dünya çapında sosyal bir sorun haline gelen internet bağımlılığı, genel olarak kişinin internet kullanımını günlük hayatta olumsuz sonuçlara yol açacak biçimde kontrol edememesi şeklinde tanımlanabilir” (Bozkurt, Şahin ve Zoroğlu, 2016: 235). Yapılan bu tanımda internet bağımlılığının davranış ve kişilik açısından meydana getirdiği bozukluklar özelinde açıklama getirilmiştir.

“İnternette ortaya çıkan yenilikler ve gelişen teknolojiler ergenlerin akran gruplarındaki davranışlarına yeni bir boyut kazandırmakta farklı seçenekler sunmaktadır. Bundan dolayı ergen akran gruplarının aktiviteleri içerisinde, internet kullanımı giderek artış göstermektedir” (Satan, 2013: 513). İnternet bağımlılığının ergenler özelinde ele alınması noktasında internetin kendisini sürekli yenilemesinin dikkate alınması gerekmektedir.

Gelişen teknolojiyle birlikte iletişim araçlarının yaygınlaşması, teknolojik bağımlılıkların ortaya çıkmasını beraberinde getirmiştir. Dijital oyun bağımlılığı, sosyal medya bağımlılığı, akıllı telefon bağımlılığı gibi internet bağımlılığını da bu kapsamda değerlendirmek mümkündür (Savcı ve Aysan, 2017: 203). Karşılaşılma sıklığının günden güne artması sebebiyle internet bağımlılığının açıklanmasının önemi de aynı şekilde artmaktadır.

İnternet bağımlılığı kapsamında problemli internet kullanımının tanımına yer verilmesi gerekmektedir. “Problemli internet kullanımı, sosyal, akademik/mesleki olumsuz sonuçlar doğuran bilişsel ve davranışsal belirtilerden meydana gelmiş, çok boyutlu bir sendrom olarak görülmektedir” (Zorbaz ve Tuzgöl Dost, 2014: 299).

1.1.2. İnternet Bağımlılığında Tanı Kriterleri

İnsanların interneti kullanmada olumlu ve olumsuz içerikte farklı amaçları olabilir. Bilgi elde etme, problem çözme, iletişim kurma gibi olumlu içerikteki

kullanımların yanı sıra kaygı ve korkuya neden olan amaç dışı kullanımlar söz konusudur. Böyle bir kullanım, internet bağımlılığının ortaya çıkmasının yanında kişisel gelişim açısından da tehlikeler içermektedir. Bu bilgilerden hareketle internet bağımlılığı tanı kriterlerinde internet kullanım amacının yer aldığı söylenebilir.

Tanı kriterleri ve internet bağımlılığı konusunda dikkat çekilmesi gereken noktalardan birisi de yanıt verilecek olan sorulardır (Widyanto ve Griffiths, 2006: 42). İnternet bağımlılığının tanısı yapılabilmesi için bağımlılığın ne olduğu ve insanların neden bağımlı olduğu konusunda sorulara yanıt verilebilmesi gerekliliği söz konusudur.

İnternet bağımlılığı ile ilgili literatürün öncü isimlerinden Kimberly Young'a göre internet bağımlılığının 5 temel göstergesi bulunmaktadır. Bu göstergeler; sanal seks bağımlılığı, sanal-ilişkisel bağımlılık, internet için dayanılmaz bir isteğe sahip olma, aşırı bilgi yüklemesi, bilgisayar bağımlılığı şeklinde sıralanmaktadır (Çakır Balta ve Horzum, 2008: 90). Sıralanan göstergeler, internet bağımlılığı konusundaki duayen isimlerden Kimberly Young tarafından ortaya konulduğu için internet bağımlılığının tanı kriterleri kapsamında önemli birer etken olarak değerlendirilmeye müsaittir.

Kimberly Young, internet bağımlılığı ile ilgili pek çok çalışmanın öncüsü konumundadır. Bugün internet bağımlılığı hakkında yapılan çalışmalarda bireyin internet bağımlılığı hakkında açıklama getirirken Young tarafından geliştirilen 'İnternet Bağımlılığı Testi Kısa Formu' kullanılmaktadır (Kutlu vd., 2016: 70). Bu da araştırmacının konuyla ilgili olarak ne denli önemli çalışmalar yaptığını göstermektedir.

Davranışsal bağımlılıklardan birisi olarak internet bağımlılığı, DSM 5'te kendisine yer bulamamıştır. Bunun nedeni ise şu şekilde özetlenmektedir: "İnternet bağımlılığının DSM 5'te yer almamasının sebepleri olarak bu konuda yeterli çalışma olmadığı, internet bağımlılığının bir psikiyatrik bozukluğun semptomu olabileceği, dürtü kontrol bozukluğu olarak değerlendirilebileceği veya bazı kişilik bozukluklarında kişinin dürtüsel davranışlarının bir şekli olabileceği şeklinde görüşler savunulurken; diğer yandan internet bağımlılığının tamamen ayrı bir antite

olduğunun ve ayrı bir kategoride değerlendirilmesi gerektiğinin üzerinde duran araştırmalara da sıklıkla rastlanmaktadır” (Aslan ve Yazıcı, 2016: 110). Konuyla ilgili yeterli miktarda araştırmanın olmaması ve üzerinde fikir birliğine henüz varılamamış olması, internet bağımlılığının bugünkü yazında konumunun tam olarak belirlenememiş olmasını beraberinde getirmiş görünmektedir.

1.1.3. İnternet Bağımlılığının Sonuçları ve Etkileri

İnternet bağımlılığının sonuçları ve etkilerinin tespit edilmesi, internet bağımlılığı ile mücadele edilebilmesi bakımından önem ifade etmektedir. İnternet bağımlılığının temel etkisi, bireyi sosyal hayattan uzaklaştırarak yalnızlaşmaya doğru götürmesidir (Yıldırım, 2014: 54). Sürekli olarak internet başında vakit geçirilmesi ile birlikte sosyal çevreden soyutlanma yaşanmakta ve birey yalnızlık hali içerisine girmektedir.

Bağımlılık düzeyinde internet kullanımı ile birlikte internet aile ve arkadaşların yerini almaktadır. Bunun neticesinde birey geleceğe yönelik öğrenmesi gereken deneyimleri aile ve arkadaşlarından öğrenmek yerine internette öğrenmektedir (Yılmaz vd., 2014: 134). Böylece gelecek yaşamla ilgili istenmeyen sonuçların ortaya çıkmasında internet bağımlılığının aracı etkileri olduğu değerlendirilebilir. İnsanların internet bağımlılığının etkileri ile birlikte olumsuz deneyimler yaşaması riski, hayatı birden fazla açıdan etkileyebilecek bir tehdit konumundadır.

İçedönük bir kişiliğin ortaya çıkmasına neden olması, internet bağımlılığının sonuçları ve etkileri arasında önemli bir yere sahiptir. Bağımlılık seviyesinde internet kullanıldığında bireydeki dışadönüklük özelliklerin azalması beklenmektedir (Savcı ve Ayan, 2017: 211). Günlük hayat içerisinde yalnızca internet kullanımına odaklanılması ile birlikte böyle bir sonucun ortaya çıkması olağan karşılanmaktadır. İnternet bağımlılığının insanların karakteristik özelliklerine yönelik sonuçları ve etkileri olduğunu göstermesi bakımından bu ifadeler önemlidir.

İnternet bağımlılığının sonuçları ve etkilerinin sağlıklı bir şekilde ortaya konulabilmesi için öncelikle internet bağımlılığının belirtilerinin bilinmesi oldukça önemlidir. İnternet bağımlılığının Kimberly Young tarafından belirtilen başlıca belirtileri, aşağıdaki tablo üzerinde gösterildiği gibidir.

Tablo 1. İnternet Bağımlılığı Tanı Kriterleri

1. İnternet ile ilgili aşırı zihinsel uğraş (sürekli olarak interneti düşünme, internette yapılan aktivitelerin hayalini kurma, internette yapılması planlanan bir sonraki etkinliği düşünme, vb)
2. İstenilen keyfi almak için giderek daha fazla oranda internet kullanma ihtiyacı duyma
3. İnterneti kullanımını kontrol etme, azaltma ya da tamamen bırakmaya yönelik başarısız girişimlerin olması
4. İnternet kullanımının azaltılması ya da tamamen kesilmesi durumunda huzursuzluk, çökkünlük ya da kızgınlık hissedilmesi
5. Başlangıçta planlanandan daha uzun süre internette kalma
6. Aşırı internet kullanımı nedeniyle aile, okul, iş ve arkadaş çevresiyle sorunlar yaşama, eğitim veya kariyer ile ilgili bir fırsatı tehlikeye atma ya da kaybetme
7. Başkalarına (aile, arkadaşlar, terapist, vb) internette kalma süresi ile ilgili yalan söyleme
8. İnterneti problemlerden kaçmak veya olumsuz duygulardan (örn: çaresizlik, suçluluk, çökkünlük, kaygı) uzaklaşmak için kullanma

Kaynak: Arısoy, 2009: 59.

Tablo 1’deki verilere göre internet bağımlılığının tanı kriterleri arasında interneti sürekli kullanma ihtiyacı hissetme, internette planlanandan fazla kalma, sürekli interneti düşünme, internet kullanma süresiyle ilgili yalan söyleme, internet kullanımının azalması halinde mutsuzluk ve kızgınlık hissetmesi gibi örnekler ön plana çıkmış durumdadır.

1.1.4. Çocuklarda ve Ergenlerde İnternet Bağımlılığının Değerlendirilmesi

Çocukluk ve özellikle ergenlik döneminde yaşanan uyum problemleri, bu dönemde internet bağımlılığının ortaya çıkma riskini artırmaktadır. Çocukluk ve ergenlik döneminde internetin aşırı kullanımı, internetin bir mücadele aracı olarak algılanmasına ve internet bağımlılığının gelişmesine neden olmaktadır (Gökçearsan ve Günbatar, 2012: 14).

İnternet bağımlılığı hakkında yapılan araştırmalarda çocuklar ve ergenlerin büyük bir kısmının risk grubu içerisinde yer aldığını gösteren sonuçlar elde edilmiştir (Müezzın, 2017: 541). Bu da internet bağımlılığı konusunda çocuklar ve ergenler özelinde değerlendirmeler yapılmasının önemi ve gerekliliğini ortaya koyan temel bir gösterge olarak görünmektedir.

Çocuklarda ve ergenlerde internet bağımlılığının değerlendirilmesi kapsamında aşağıdaki hususların bilinmesi gerekmektedir (Yılmaz vd., 2014: 135):

- i. Aile ve arkadaşların yerini internet almaktadır.
- ii. Olumsuz örnek olacak davranışlar edinilebilir.
- iii. Ders dışındaki alanlara ilgi kayması söz konusu olur.
- iv. Okula devamsızlık yapılma düzeyi artar.
- v. Sosyal ilişkilerden kopmalar yaşanır.
- vi. Öğrenim hayatı kesintiye uğrar.
- vii. Gelecek planlarına engel olur.
- viii. Meslek sahibi olmanın önüne geçen süreçler ile karşılaşılır.

Yukarıda sıralanan maddelerden anlaşılacağı üzere internet bağımlılığının çocuklar ve ergenler açısından içerdiği pek çok tehdit bulunmaktadır. Lise öğrencileri özelinde gerçekleştirilecek olan araştırmayla birlikte bu değerlendirme sonuçlarına ilişkin daha kapsamlı veriler elde edilmiş olacaktır.

1.1.5. Etiyoloji

“Tüm psikiyatrik bozukluklarda olduğu gibi internet bağımlılığının da etiyolojisi multifaktöriyeldir. Neden internet kullanan herkeste değil de bazı kullanıcılarda bağımlılık geliştiği cevap bekleyen sorulardandır. Bozukluğu anlamada çeşitli etiyolojik modeller öne sürülmektedir” (Bozkurt, Şahin ve Zoroğlu, 2014: 238). Çalışmada buraya kadar verilen bilgilerin internet bağımlılığının etiyolojisine ilişkin yeterli olduğu düşünülmektedir.

Bireyin yaşam alanlarından yeterince tatmin olamaması, internet bağımlılığının nedenleri arasında yer almaktadır (Caldwell ve Cunningham, 2010: 2). İnternet günümüzde bir ihtiyaç halini almış olsa da bağımlılık düzeyinde kullanımın yaşam tatmini ile ilişkili olması, dikkat çeken bir ayrıntıdır.

1.1.6. Epidemiyoloji

İçinde bulunulan dönemde sanal dünyadaki risklere karşı önlem alınması gerekmektedir (Tarı Cömert ve Kayıran, 2010: 169). İnternet bağımlılığını da bu kapsamda değerlendirmek gerekmektedir. İnternet bağımlılığının epidemiyolojisi hakkında açıklamanın önemi kapsamında yer alan riskler, bireysel ve toplumsal düzeyde etkiler şeklinde incelenmek durumundadır.

İnternet bağımlılığı ve epidemiyoloji hakkında açıklamada ilgili yazında yapılan araştırmaları içeren tabloya yer verilecektir. Bu kapsamdaki veriler aşağıda gösterildiği gibidir.

Tablo 2. İnternet Bağımlılığı Epidemiyolojik Veriler

Yazarlar	Yer	Örneklem (Sayı)	Ölçüm kriteri	Sıklık (%)	Cinsiyet baskınlığı
Greenfield (16)	ABD	8-85 yaş arası bireyler (17251)	Çevrimiçi anket	5.7	E=K
Morahan Martin Schumacher (17)	ABD	Lisans öğrencileri (277)	Anket soruları	8.1	E>K
Chou ve Hsiao (18)	Tayvan	Üniversite öğrencileri (910)	Anket soruları	5.9	E>K
Whang ve ark. (19)	Kore	Katılımcılar (13588)	Young İBT	3.5	E=K
Kaltiala-Heino (20)	Finlandiya	Gençler (7229)	Patolojik kumar ölçeği	1.7 (E) 1.4 (K)	E>K
Yoo ve ark. (21)	Kore	Kimya öğrencileri (535)	Young İBT	0.9	E>K
Leung (22)	Çin	16-24 yaş arası bireyler (699)	Young İBT	38	K>E
Johansson ve Gotestam (23)	Norveç	12-18 yaş arası gençler (3237)	Young İBT	2	E>K
Niemz ve ark. (24)	İngiltere	Öğrenci (371)	Anket soruları	18	E>K
Kim ve ark. (25)	Kore	Öğrenci (1573)	Young İBT	1.6	K>E
Aboujaoude ve ark. (26)	ABD	Yetişkin (2513)	Anket soruları	0.3-0.7	Tanımlı değil
Pallanti ve ark. (27)	İtalya	Öğrenci (275)	Young İBT	5.4	E=K
Jang ve ark. (28)	Kore	Öğrenci (912)	Young İBT	4.3	E>K
Ghassemzadeh ve ark.(29)	İran	İnternet kullanan bireyler (977)	Young İBT	3.8	Tanımlı değil
Bakken ve ark. (30)	Norveç	Yetişkin (3399)	Young İBT	1	E>K
Wang ve ark. (31)	Çin	Öğrenci(14296)	Young İBT	12.2	E=K
Lin ve ark. (32)	Tayvan	Öğrenci (3616)	Chen İBT	15,3	E>K
Christakis ve ark. (33)	ABD	Öğrenci (307)	Young İBT	4	Tanımlı değil
Canan ve ark. (34)	Türkiye	Lise Öğrencileri (300)	Nichols İBT	11.6	E>K
Kei Mak ve ark. (35)	Hong Kong	Öğrenci (860)	Chen İBT	18	E>K
Adiele ve ark. (36)	Nijerya	Üniversite Öğrencileri (1022)	Young İBT	3.3	E>K
Kuss ve ark. (37)	Hollanda	Öğrenci (3105)	Kompulsif İBT	3.7	Tanımlı değil

Kaynak: Bozkurt, Şahin ve Zoroğlu, 2016: 239.

Tablo 2’de yer alan verilerden de anlaşılacağı üzere internet bağımlılığı hakkında çok sayıda araştırma yapılmaktadır. Yapılan araştırmaların büyük çoğunluğunun öğrencileri içermesi, bu dönemde internet bağımlılığının tehditlerinin daha yüksek olmasıyla açıklanmaktadır.

İnternet bağımlılığı, çevrim içi ve sorunlu bir bağımlılık olarak nitelendirilmektedir (Kuss, 2016: 186). İnternet bağımlılığı ile ilgili araştırmalar, 2000’li yıllardan itibaren yaygınlaşmaya başlamıştır ve bunda internetin insan hayatındaki yerinin giderek genişlemesi belirleyici bir etken olmuştur. İnternet bağımlılığının epidemiyolojik olarak değerlendirilmesi ile birlikte bu durumu destekleyen veriler elde edilmiştir.

1.1.7. Problemli İnternet Kullanımı

Problemli internet kullanımı tanısı açısından inceleme yapıldığında ise internetin sosyal etkileşim alanı olarak kullanılması, problemli internet kullanımının başlıca belirtisi olarak görünmektedir (Uz Baş, Öz Soysal ve Aysan, 2016: 1037). İnternetin esas amaçlarının dışında kullanılmasına yönelik belirtiler, problemli internet kullanımı belirtileri arasında yer almaktadır.

“Problemli internet kullanımı bireyin bir nedeni olmasa da internette bulunma gereksinimi hissetmesi, vaktinin çoğunu internette geçirmesi, kullanıcılardan oluşan bir sosyal çevre edinmesi ve onu kullanmanın sorunlarının sonucu değil nedeni olduğu süreç olarak tanımlanmaktadır” (Küçük, 2017: 212). Bireyin sosyal çevresini tamamen internet üzerinden edinmesi ve zamanının büyük kısmını internette geçirmesi, problemli internet kullanımının temelini oluşturmaktadır.

Özellikle ergenlik döneminde iletişim problemleri ve derslerin kötü olmasının etkisiyle çocukların kendilerini ifade edebilecekleri farklı bir ortam arayışında olmaları, internet kullanımının aşırı düzeye ulaşması ve problemli internet kullanımının ortaya çıkmasını beraberinde getirmektedir (Zorbaz ve Tuzgöl Dost, 2014: 299). Problemli internet kullanımı, kişisel ve sosyal içeriğe sahip bir sorun olarak görünmektedir.

İnternetin yoğun bir biçimde kullanılması, problemli internet kullanımından bahsedilebilmesi için tek başına yeterli değildir. Yoğun bir şekilde kullanımın yanında internet kullanımının kontrol altına alınamaması ve internetin bireyin

hayatına zarar verecek bir konuma gelmesi ile birlikte problemli internet kullanımından bahsedilmesi mümkündür (Sırakaya ve Seferoğlu, 2013: 358).

Problemli internet kullanımının başlıca etkileri aşağıdaki gibi sıralanmaktadır (Günlü ve Ceyhan, 2017: 76):

- i. Derslerin aksaması,
- ii. Ödevlerin yapılmaması ya da geç yapılması,
- iii. Günlük işlerin ertelenmesi,
- iv. Okulla ilgili sorumlulukların terk edilmesi,
- v. Ailedeki bireylerle ilişkilerin bozulması,
- vi. Akademik yaşantıyı engellemesi,
- vii. Performansı düşürmesi,
- viii. Sosyal ilişkileri zedelemesi şeklindedir.

Görüldüğü üzere problemli internet kullanımı akademik geleceği etkilemesinin yanında sosyal ilişkileri zedeleyen bir yapıda olabilir. Bu nedenle ergenlerde problemli internet kullanımının kontrol altına alınması son derece önemli görünmektedir.

1.2. Çocukluk Travmaları

Çocukluk döneminde yaşanan travmalar, bireyin gelecekte ruhsal sorunlar yaşamalarına neden olabilmektedir (Savi Çakar, İkiz ve Asıcı, 2018: 88). Bu nedenle çocukluk döneminde yaşanan travmaların araştırılmasında araştırılması

gerekmektedir. Çocukluk travmaları hakkında yapılacak olan değerlendirmede travma tanımı, çocukluk çağı travmaları, çocukluk çağındaki travmaların nedenleri, çocukluk çağı travmalarının ruhsal sağlığa etkileri konularına dair açıklama getirilecektir.

1.2.1. Travma Tanımı ve Kapsamı

“Travma kavramı, bireyin ruhsal ve bedensel varlığını çok değişik biçimlerde sarsan, inciten, yaralayan her türlü olayı adlandırmak için kullanılmaktadır” (Özen, 2017: 106). Bu yalın tanımda travmanın ruhsal ve bedensel boyutu olduğuna dikkat çekilerek açıklama getirilmiştir.

Daha geniş bir tanımda travma kavramı şöyle açıklanmıştır: “Travma; kişinin fiziksel bütünlüğünü tehdit eden olay ve bu olaylara verdiği yoğun korku, dehşet, çaresizlik, kendi güçsüzlüğü ile karşı karşıya kalması ve kullanabileceği baş etme mekanizmalarını kullanamayacak hale gelmesi olarak tanımlanır. Amerikan Psikiyatri Birliği’ne göre ise travma; travmatik stres, yaralanma, ölüm gibi ciddi nedenler sonucunda kişinin yaşamış olduğu tehditten dolayı oluşan çaresizlik ve korku durumudur” (Şenyuva ve Yavuz, 2009: 2).

“Çocukluk çağına özgü birtakım anatomik ve fizyolojik farklılıklar temel prensipler aynı olmakla birlikte travmalı çocuk hastanın birçok yönden yetişkinden ayrı ele alınmasını gerekli kılmaktadır” (Melek vd., 2013: 266). Travmanın çocukluk dönemi için farklı bir değerlendirmeye tabi tutulmasının gerekliliği, beraberinde çocukluk çağı travmalarının ayrı bir kavram olarak ortaya çıkmasını getirmiştir denilebilir.

Aşağıdaki tabloda travmanın tanımlarının yaşadığı değişim özelinde açıklama getirilmiştir.

Tablo 3. Travma Tanımlarının Seyri

	Travma tanımı	Yorum
DSM-I	“Ciddi bir fiziksel eksikliğe veya çok yüksek emosyonel strese sebep olan bir olay”	• Olay tanımı net değil • Bireysel travma kavramı müphem • Büyük bir olaya(savaş, deprem) maruziyet vurgusu
DSM-II	“Ezici/kahredici çevresel bir olay”	• Olay tanımı DSM-I den daha müphem • Olay ile ortaya çıkan klinik uyum bozukluğu ile sınırlı
DSM-III	“Hemen herkeste belirgin düzeyde belirgin sıkıntı yaratacak bariz bir olay”	• Genel geçer bir tanım çabası dikkat çekmekte
DSM-III-R	“Normal insan deneyiminin ötesinde, herkes için sıkıntı yaratan bir olay”	• Tanımı netleştirmek adına olaya maruziyet şekilleri belirtilmiş • Gündelik yaşamda karşılaşılmayan olay tanımı ile olayı sınırlama çabası var
DSM-IV & DSM-IV-R	“Bir ölüm ya da ölüm tehdidi, ağır bir yaralanma ya da kendisinin ya da başkalarının fizik bütünlüğüne bir tehdit olayı”	• Kişinin verdiği öznel tepkiyi belirterek travmada öznel tepkilerin önemini vurgulamak • Dolaylı travmatizasyonun kabulü
DSM-5 için önerilen değişiklikler	“Gerçek bir ölüm veya ölüm tehdidi, ciddi yaralanma veya cinsel şiddete maruziyet”	• Travma uğrama yolları ayrı kriterlerle belirtilmiş • İlk defa tanıda cinsel şiddet verilmiş • Doğrudan deneyimleme vurgusu yapılarak maruziyet şekli netleştirilmiş • Maruziyette tartışmalı dolaylı yollar sınırlandırılmış-elektronik medya ile maruziyetin dışlanması • Mesleki maruziyetin ayrıca belirtilmesi

Kaynak: Çolak, Kokurcan ve Özsan, 2010: 24.

Tablo 3’te yer alan bilgilerden de anlaşılacağı üzere travmanın tanımı kayda değer bir gelişim göstermiştir. Yaşanan gelişimle birlikte travma kavramı sıkıntı meydana getiren bir yapıyla açıklanmakta iken ruhsal ve fiziki bütünlüğe tehdit, ağır yaralanma gibi faktörlerle açıklanmaya başlamıştır. Ayrıca tablo üzerinde travma tanımları kapsamında cinsel şiddete yer verilmesinin gerektiğine dikkat çeken öneriler kendisine yer edinmiştir.

Travmanın ortaya çıkması, farklı şekillerde kendisini gösterdiği için travmatik olayların sınıflandırma yapılarak değerlendirilmesi söz konusu olmaktadır. Buna göre travmalar insanların kasıtlı olarak neden olduğu olaylar, doğal afetler ve kazalar olmak üzere üç temel kategoride sınıflandırılmaktadır (Aker, 2012: 12). Farklı sınıflandırmaya tabi olabilen yapısı, travmanın geniş bir kapsama sahip olduğu şeklinde yorumlanabilir.

1.2.2. Çocukluk Çağı Travmaları

Çocukluk çağı travmaları; duygusal istismar, fiziksel istismar, cinsel istismar, duygusal ihmal ve fiziksel ihmal olmak üzere beş boyuttan oluşan ve çocukluk döneminde yaşanan travmaları açıklamaktadır (Demirci, 2016: 9). Çocukların hayatının bütünü – geleceği – etkilemesi, çocukluk çağı travmalarının önemini meydana getirmektedir.

1.2.2.1. Fiziksel İstismar

Sıklıkla tekrarlanan bir istismar türü olarak fiziksel istismar, ölümle sonuçlanabilmesi sebebiyle oldukça önemli bir yere sahiptir. Çocukluk çağı travma türlerinden fiziksel istismar kapsamında tokat atmak, tekme atmak, çocuğu yumruklamak, boğazını sıkmak gibi zarar verici ve yaralayıcı davranışlar yer almaktadır. Bununla birlikte çocukların sağlıklı bir şekilde yaşamasına engel olmak ya da sağlık yardımlarından faydalanmasının önüne geçmek de fiziksel istismar türleri arasında kendisine yer edinmiştir (Göktepe, 2014: 14).

1.2.2.2. Duygusal İstismar

Duygusal istismar, çok sık görülen bir çocukluk çağı istismarıdır. Duygusal istismar kapsamında yer alan hususlar; çocuğun sürekli olarak kötülenmesi, yeteneklerinin yetersiz görülmesi, topluma aykırı bir şekilde çocuk yetiştirilmesi, çocukların sosyal ilişkilerden mahrum bırakılması, çocuklara ağır zararlar verilmesi ya da bununla tehdit edilmesi, çocuğun yaşıyla ve gücüyle bağdaşmayan isteklerde bulunulması şeklinde sıralanmaktadır (Dinleyici ve Şahin Dağlı, 2016: 2).

1.2.2.3. Cinsel İstismar

“Cinsel istismar, çocuk ya da ergenin içinde yer aldığı her tür davranış (röntgencilik, genital bölgeye dokunma, ırza geçme gibi) olarak tanımlanmaktadır” (Demirci, 2016: 8). Çoğunlukla ergenlik döneminde görülen bir çocukluk çağı travması olan cinsel

istismar, çocukların istismarcıdan korkmaları sebebiyle gizli kalabilmektedir. Bu nedenle cinsel istismarın çocuklarda meydana getirdiği etkilerin yüksek düzeyde olması söz konusudur. Cinsel istismara bir kez maruz kalınmasının yanı sıra uzun süreli ve tekrarlanan bir şekilde cinsel istismara maruz kalınması da olasıdır. Cinsel istismar kapsamında çocukların kendilerine inanılmayacağı düşüncesinin varlığı, cinsel istismar olaylarının gizli kalmasına neden olmaktadır (Göktepe, 2014: 15).

1.2.2.4. Duygusal İhmal

Çocukların bağlanma, sevgi gibi temel duygusal gereksinimlerinin karşılanamamasını ifade eden duygusal ihmal, ebeveynlerin çocuğun duygusal gereksinimlerini karşılamada yetersiz kalmasıyla ilgilidir. Duygusal ihmal; ebeveynlerin sağlık ya da psikolojik sorunlarının olması, ebeveynlerin depresyonda olması veya madde kullanması, sosyal stres faktörleri gibi çocuklardan bağımsız faktörlerin yanında çocuğun öğrenme güçlüğü yaşaması, zor mizaçlı olması gibi doğrudan çocukla ilgili faktörlere bağlı olarak ortaya çıkabilir (Dinleyici ve Şahin Dağlı, 2016: 5).

1.2.2.5. Fiziksel İhmal

Çocukluk çağı travmalarından fiziksel ihmalde çocukların temel bakım ihtiyaçlarının karşılanmasında yetersiz kalınmasını içermektedir. Buna göre fiziksel ihmal kapsamında beslenme, temizlik, eğitim, sağlık gibi konularda çocukların mahrum bırakılması söz konusudur (Demirci, 2016: 8). Çocukların fiziksel ve ruhsal açıdan gerekli olan ihtiyaçları hakları konusunda yaşanan ihmallerden oluşan fiziksel ihmal, aynı zamanda çocukların anne-baba ile olan bağlarının yetersizliğini ortaya koymaktadır (Göktepe, 2014: 19).

Çocukluk çağı travmalarının sahip olduğu içerik şu ifadelerle açıklanmaktadır: “Çocukluk çağı travmaları yaşam boyu fiziksel, ruhsal, cinsel ya da sosyal açıdan zarar görmeye neden olmakta, psikolojik ve fiziksel sağlığı, güvenliği

tehlikeye atmakta, insanların normal bir psikolojik gelişim sürecine dahil olmalarını engellemektedir” (Savi Çakar, İkiz ve Asıcı, 2018: 88).

İnsanların travmatik olaylara karşı farklı tepkiler vermesi söz konusudur. Çocukluk döneminde travmatik olaylara gösterilen tepkinin farklı bir yapıda olması, travmanın çocukluk dönemi için ayrı bir değerlendirmeye tabi tutulmasının nedenlerinden birisidir (İnci ve Boztepe, 2013: 80).

1.2.3. Çocukluk Çağındaki Travmaların Nedenleri

Çocukluk çağındaki travmaların nedenleri arasında çocuk bakımı veren kişinin ihmali ya da istismarına uğranması ilk sıralarda yer almaktadır (Fırat ve Baskak, 2011: 27). Kadınların işgücüne katılımlarının artış gösterdiği dünya genelinde bu örnek kapsamına giren vakaların sayısının azımsanmayacak düzeyde olduğunu ve giderek arttığını söylemek mümkündür.

İhmal ve istismar olarak ayırım yapılması, çocukluk çağındaki travmaların nedenlerinin anlaşılması bakımından yardımcı olacaktır. Bu ayırım şöyle açıklanabilir: “Çocuğa yapılan istismar edici davranışlar aktif olarak sergilenip çocuğun gelişimini olumsuz yönde etkilerken, ihmal yaşantıları çocuğun sağlıklı gelişimi için gerekli olan ebeveynlik görevlerini yerine getirmemeyi içermektedir” (Alsancak, 2016: 18).

Çocukluk çağı travmalarına neden olan başlıca faktörler aşağıdaki gibi sıralanmaktadır (Savi Çakar, İkiz ve Asıcı, 2018: 87):

- i. Kazalar,
- ii. Doğal felaketler,
- iii. Fiziksel kötüye kullanım,
- iv. Cinsel kötüye kullanım,

- v. Duygusal kötüye kullanım,
- vi. Duygusal ihmal,
- vii. Fiziksel ihmal,
- viii. Algıların çarpıtılması şeklinde sıralanmaktadır.

Yukarıda sıralanan maddeler, çocukluk çağı travmalarının neden ortaya çıktığının anlaşılmasının yanında çocukluk çağındaki travmalarla nasıl mücadele edileceğine ilişkin içeriğe sahip olması sebebiyle önemlidir. Çocukluk çağındaki travmalara dair önlem alınabilmesi için öncelikle nedenlerin ortaya konulması gerekliliği, burada değinilen nedenlerin değerini artırmaktadır.

1.2.4. Çocukluk Çağı Travmalarının Ruhsal Sağlığa Etkileri

Çocukluk çağında yaşanan travmaların ruhsal sağlığa etkilerinin başında stres yaşanması gelmektedir (Aker, 2012: 13). Çocukluk çağı travmaları-ruhsal sağlık-stres arasındaki etkileşimin bir ürünü olarak travma sonrası stres bozukluğu kavramı ortaya çıkmıştır. Çocukluk çağı travmalarının ruhsal sağlık açısından araştırılan bir konu olduğunu göstermesi bakımından bu etkileşim önemlidir.

Çocukluk çağında yaşanan travmaların etkileri aşağıdaki gibi sıralanmaktadır (Savi Çakar, İkiz ve Asıcı, 2018: 87-88):

- i. Depresyon yaşanması,
- ii. Kaygının hakim olması,
- iii. Öfkenin oluşması,
- iv. Bireyin kendisine zarar verme eğiliminde olması,

- v. Obsesif kompulsif bozukluk gözlenmesi,
- vi. İntihar eğiliminin olması,
- vii. Umutsuzluk yaşanması,
- viii. Yalnızlık,
- ix. Gelecekle ilgili olumsuz beklentiler içine girilmesi şeklindedir.

Görüldüğü üzere çocukluk çağı travmalarının ruhsal sağlığa olan etkileri, normal bir gelişim gösterilmesinin önünde engel teşkil etmektedir. Ayrıca çocukluk çağı travmalarının neticesinde ruhsal sağlığın güvenliği tehlikeye atılmakta, sosyal açıdan zararlar ortaya çıkmaktadır.

Çocukluk çağı travmaları, yaygın bir halk sağlığı sorunu olarak görünmektedir. Ruhsal sağlığa etkileri bakımından çocukluk çağı travmaları ele alındığında ise depresyonla ilişkinin ön plana çıktığı görülmektedir. Çocukluk çağı travmaları, depresif bozukluğun yaşam boyu bir tehdit olarak varlığını korumasına neden olmaktadır. Bununla birlikte tedaviye yönelik inancı olumsuz yönde etkilemesi, kaygı ve endişeye neden olması, madde kullanımına yönlmesi gibi etkilerden bahsedilmektedir (Gül vd., 2017: 247).

1.3. Yalnızlık

“Yalnızlık, birey için önemli olan unsurların diğer insanlara ulaştırılamadığında veya başka kişiler için uygun olmayan görüşleri bulunduğunda ortaya çıkan yaşantıdır” (Ümmet ve Ekşi, 2016: 30). Bu tanımdan da anlaşılacağı üzere yalnızlık anlık olarak ortaya çıkabileceği gibi uzun bir sürecin etkisiyle kendisini gösterebilmektedir.

Çağdaş toplumlarda yalnızlık yaygın bir durum olarak kendisini göstermektedir (Sonderby, 2013: 4). Yaygın bir şekilde yalnızlık durumu ile birlikte

açıklanmak istenen yalnızlığın süreklilik kazanmasıdır. Bu nedenle yalnızlığın nedenlerinin belirlenmesi, yalnızlığın beraberinde neler getirdiğinin açıklanması önemli bir konu haline almıştır.

Hayatın bazı bölümlerinde herkesin her an yalnız kalabilecek olması yalnızlığın açıklanmasını güçleştirmektedir. Bu durum göz önünde bulundurularak yalnızlık şöyle açıklanabilir: “Yalnızlık, nedenine ve belirtilerine göre değişik isimlerle tanımlanır. Derin yalnızlık, depresyonun eşlik ettiği bir durumken sosyal ya da ilişkisel yalnızlık bireyin kendini bir topluma, gruba ait hissedememesi ve yaşadığı toplumda kendini yabancı hissetmesi olarak tarif edilir” (Yaşar, 2007: 238). Bu çalışmadaki araştırma konusu bakımından yalnızlık, derin yalnızlık olarak değerlendirmeye alınacaktır.

Yalnızlık, özellikle ergenlik döneminde çocuklara sağlanan destek ve ilgi düzeyiyle ilişkilidir (Otrar ve Bayraktar, 2016: 138). Bu süreçte çocuğa yeterince ilgi gösterilmemesi ve destek verilmemesi, yalnızlığın o dönemin yanında gelecek dönemler için de kendisini göstermesine neden olabilecektir. Yalnızlığın sadece içinde bulunulan dönem açısından ele alınmaması gerektiğini göstermesi bakımından bu ifadeler dikkate alınmalıdır.

Yalnızlık kavramı, sosyoloji ve psikolojinin başlıca araştırma konularından biridir (Özgel, 2014: 335). Bu çalışmada yalnızlığın psikolojik yönü odak noktasında yer alarak açıklama getirilecektir. İnternet bağımlılığı ve çocukluk çağı travmaları ile yalnızlık ilişkilendirmesi, bu durumu beraberinde getirmiştir.

“Etkileşim ve iletişim ise bireyi sosyalleştirerek yaşama bağlayan ve bireyi inşa eden bir olgudur. Bu bağlamda bakıldığında, yalnızlık bireyin kendisine mahkumiyeti iken etkileşim ve iletişim onu, mahkumiyetten kurtaran ve bireyi var eden ve zenginleştiren temel etkinliktir” (Armağan, 2014: 28). Yalnızlık ve internet bağımlılığı arasındaki ilişkinin ortaya çıkmasında burada yer verilen ifadeler çıkış noktası olarak kabul edilmeye müsaittir.

İçinde bulunulan dönemde yalnızlığı şu şekilde değerlendirmekte fayda vardır: “Yalnızlık, her kültürden her düzeyde insanın yaşadığı evrensel hayat

tecrübelerinden biri olarak ilkçağlardan beri insanların ilgisini çekmiştir. Bu nedenle de dini, felsefi ve edebi metinlerde sıklıkla ele alınan bir fenomen olmuştur. Son yıllarda ise, sosyal bilimler açısından akademik çevrelerde tartışılan güncel ve popüler bir konu haline gelmiştir. Modernizmin beraberinde getirdiği sosyal, kültürel ve teknolojik değişimler, bireylerin değer sistemlerinin değişmesine ve bireyci yaşam tarzına yönelmelerine neden olmuştur” (Çetin ve Alacalar, 2016: 194).

Yalnızlık yaşamın her döneminde insan için olumsuz bir içeriğe sahip olsa da genç yetişkinlik döneminde intihar gibi vakalara neden olabilmesi sebebiyle daha önemli bir yere sahiptir (Çapan ve Sarıçalı, 2016: 58). Gençlerin diğer bireylere göre yalnızlıktan daha kötü etkilenmesi ve bunun hayatın farklı alanlarında kendisini göstermesi, yalnızlığın bireyin hayatına olan etkilerinin anlaşılması bakımından önemli görünmektedir.

Yalnızlık, kişilerarası beklentilerin karşılanması noktasında yetersiz kalınmasını ifade etmektedir. Yalnızlık, insanların gençlik dönemlerinde diğer dönemlere oranla daha yoğun bir biçimde ortaya çıkmaktadır (Ayan, 2017: 88). Lise öğrencileri özelinde yalnızlıkla ilgili olarak elde edilecek olan sonuçların önemli olmasının temel nedenlerinden birisi gençlik döneminin yalnızlık için daha büyük bir tehdit olmasıdır.

1.4. Araştırma Konusu ile İlgili Yazındaki Araştırmalar

Araştırma konusuyla ilgili yazındaki araştırmalar, bu kısımda ele alınacaktır. Buna göre öncelikle internet bağımlılığı ve çocukluk çağı travmaları ilişkisi üzerine yapılan araştırmalara yer verilecektir. Ardından çocukluk çağı travmaları ve yalnızlık konusundaki çalışmalar açıklanacaktır. İnternet bağımlılığı ve yalnızlık ilişkisi üzerine araştırmalara yer verilerek bu kısımdaki inceleme tamamlanmış olacaktır.

1.4.1. İnternet Bağımlılığı ve Çocukluk Çağı Travmaları İlişkisi Üzerine Yapılmış Araştırmalar

Çocukluk çağı travmaları ile ilgili olan araştırmalar, son 20 yılda artış göstermiştir (Buss vd., 2015: 226). İnternet kullanımının da bu dönemde yaygınlaşması söz konusu olsa da bu iki konu arasındaki ilişkiyi ele alan çalışmaların varlığından bahsedilmesi güçtür. İnternet bağımlılığı ve çocukluk çağı travmaları arasındaki ilişkiyi doğrudan ele alan bir çalışma ile karşılaşılmamıştır. Ancak gerek internet bağımlılığı gerekse çocukluk çağı travmaları hakkında yapılan çalışmalardan elde edilen neticeler, bireylerin çocukluk döneminde yaşadıkları travmaların ileride toplumdan kendini soyutlama ve internet bağımlısı haline gelme konusunda etkili olduğunu göstermiştir.

1.4.2. Çocukluk Çağı Travmaları ve Yalnızlık İlişkisi Üzerine Yapılmış Araştırmalar

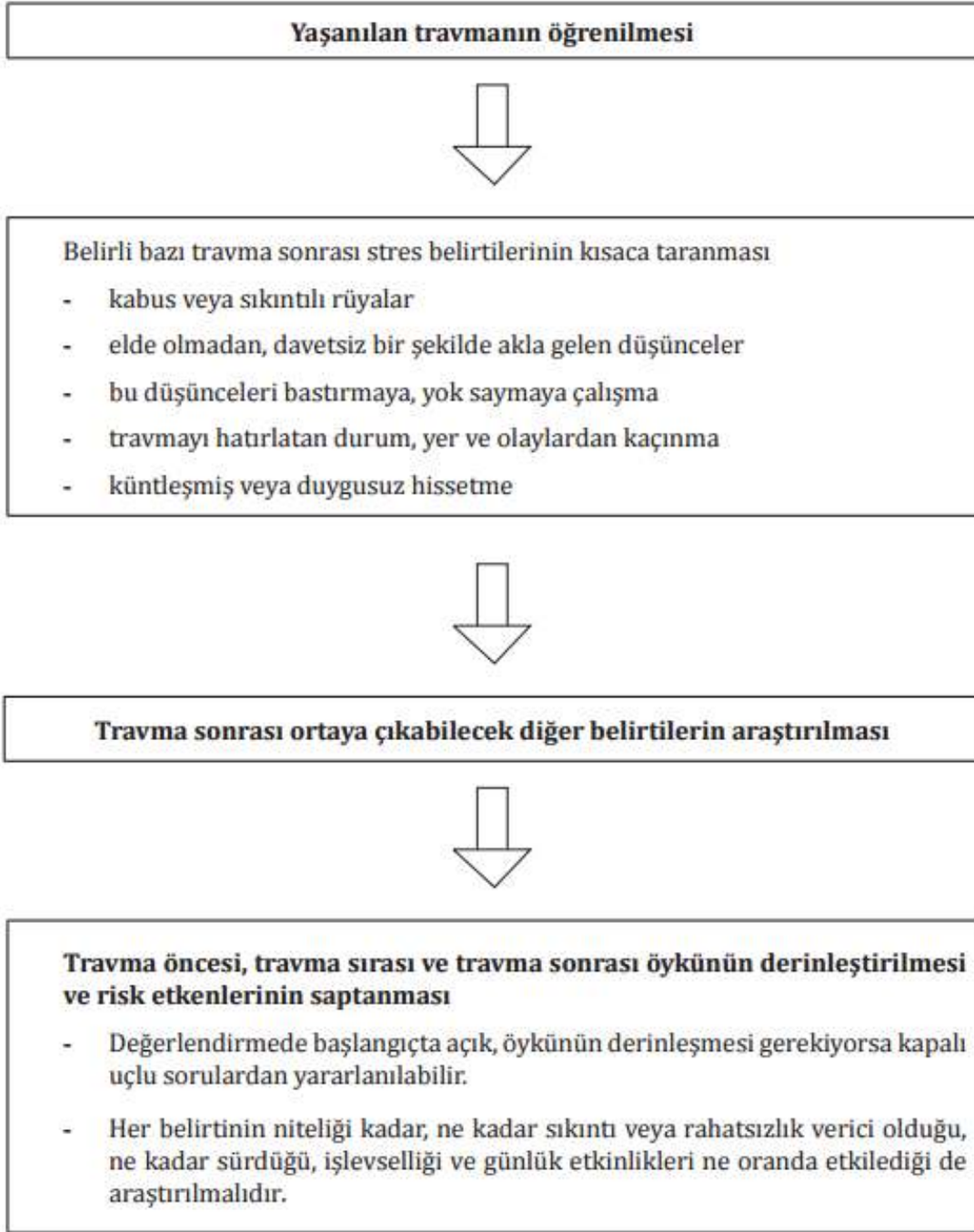
Savi Çakar, İkiz ve Asıcı (2018), yapmış oldukları çalışmada çocukluk çağı travması yaşayan gençlerin psikolojik açıdan gelişimsel ihtiyaçlarının karşılanmadığı, bunun etkisiyle yalnızlık eğiliminin ortaya çıktığını gösteren bulgular elde etmişlerdir. Çocukluk çağı travmalarının yalnızlığın ortaya çıkmasındaki temel yordayıcılardan birisi olduğunu göstermesi bakımından araştırmacıların ulaştığı bu sonuç oldukça önemli bir yere sahiptir.

Aker (2012), çocukluk çağı travmaları ve yalnızlıkla ilişkili olarak travmatik risk etkenlerini belirlemiştir. Bununla birlikte travmanın bir süreç olarak değerlendirilmesine ilişkin veriler elde etmiştir. Bu kapsamda yer alan hususlar aşağıdaki tabloda gösterildiği gibidir.

Tablo 4. Travmatik Risk Faktörleri

Travma ve stres
• Travmatik olayın şiddeti, özellikle yaşamı tehdit etmesi, fiziksel yaralanma ve kayıpların yoğunluğu • Travmatik olayın süreğen olması • Basın yayın aracılığıyla travmatik görüntülere maruz kalmak • İnsan eliyle yaratılan travmatik olaylar • Travma sırasında yaşanan belirtilerin niteliği ve şiddeti • Travmaya karşı verilen öznel yanıtın şiddeti • Travmatize olmuş bir toplumun üyesi olmak • Akut veya süreğen ikincil stresler
Kişisel özellikler
• Kadın cinsiyet • Bekar, dul ya da boşanmış olmak • Çocuk ya da yaşlı olmak • Azınlık üyesi olmak • Yoksulluk veya düşük sosyoekonomik düzey • Düşük eğitim düzeyi • Kişisel veya ailesel psikiyatrik hastalık öyküsü • Çocukluk çağı ruhsal travmaları • Dayanıklılıkta (resilience) yetersizlik • Bazı kişilik özellikleri (içe dönüklük ve dışsal kontrol odağının yüksek olması gibi) • Öfke, suçluluk gibi psikolojik etkenler • İşlevsel olmayan başa çıkma çabaları
Çevresel etkenler/kaynaklar
• Tıbbi, psikolojik ve sosyal yardım servislerine ulaşımın yetersizliği • Sosyal kaynakların ve desteğin azlığı • Az gelişmiş / gelişmekte olan bir ülkede yaşamak • Göçmen veya mülteci olmak

Kaynak: Aker, 2012: 15.

Şekil 1. Travma Değerlendirmesi Süreci

Kaynak: Aker, 2012: 15.

Tablo 4 ve Şekil 1'deki veriler incelendiğinde, yaşanan travmaların doğrudan ya da dolaylı bir biçimde yalnızlık eğiliminin veya durumunun ortaya çıkmasında etkili olduğu yönünde bir değerlendirme yapılabilir.

Fırat ve Baskak (2012), çocukluk çağı travmalarını nörobiyolojik açıdan incelemeye almışlardır. Çocukluk çağı travmalarında korkunun uyarıcı etkisi büyüktür. Yalnızlık içinde olan bir çocuğun yaşadığı korkuların uyarıcı etkilerinin daha yüksek olacak olması, çocukluk çağı travmaları ve yalnızlık arasındaki ilişkiyi meydana getirmektedir.

Güneri Yöyen (2017), çocukluk çağı travması ve benlik saygısı arasındaki ilişkiyi ele aldığı çalışmada çocukların sosyal destek algılarının yetersiz olması durumunda travma eğiliminin arttığını ifade etmiştir. Buradan hareketle yalnızlık algısının artmasıyla birlikte çocukluk çağı travmasının ortaya çıkma ihtimalinin arttığı yönünde sonuçlara ulaşılmaktadır.

Eliaçık vd. (2014), çocukluk çağına ortaya çıkan travmaların önlenebileceğini, bu konuda ailenin bilgilendirilmesi ve eğitilmesinin önemini ortaya koyan bir çalışma hazırlamışlardır. Aile desteğinin çocukluk çağı travmalarının önüne geçen bir yapıda olduğu sonucundan hareketle çocukluk çağı travmaları ve yalnızlık arasındaki ilişkinin de yalnızlık azaldıkça çocukluk çağına yaşanan travmaların azaldığı biçiminde olduğu söylenebilir.

1.4.3. İnternet Bağımlılığı ve Yalnızlık İlişkisi Üzerine Yapılmış Araştırmalar

Ümmet ve Ekşi (2016), internet bağımlılığı ile yalnızlık ve sanal ortam arasındaki ilişkiyi araştırdığı çalışmasında 237 öğrenciyle görüşmeler gerçekleştirmiştir. Araştırmacının elde ettiği sonuçlara göre yalnızlık internet bağımlılığının ortaya çıkmasında etkili olmaktadır. Başka bir deyişle internet bağımlılığı ve yalnızlık arasında pozitif yönlü bir ilişki bulunmaktadır.

Yaşar (2007), yalnızlık özelinde yapmış olduğu çalışmada, insan hayatının değişen yapısının çocukların yalnızlığını artırdığını belirtmiştir. Cep telefonları ve bilgisayarla büyüyen çocukların, yalnızlık eğilimlerinin arttığı ve bunun internet

bağımlılığının ortaya çıkmasında etkili bir faktör olduğu, çalışmada elde edilen sonuçlar aracılığıyla anlaşılmaktadır.

Balcı ve Gülnar (2009), üniversite öğrencilerinin internet bağımlılığı hakkında yapmış olduğu çalışmada yalnızlığın internet bağımlılığını tetikleyen bir faktör olduğunu ortaya koymuştur. Araştırma sonuçlarına göre yalnızlık içinde olan bir üniversite öğrencisi, bilgisayar başında daha fazla vakit geçirmek suretiyle internet bağımlılığı içerisinde olacaktır. Dolayısıyla internet bağımlılığı ile yalnızlık arasında doğru orantılı bir ilişki ortaya çıkmaktadır.

Bayram ve Gündoğmuş (2016), öğrencilerde internet bağımlılığı üzerinde yaptıkları çalışmada yalnızlık eğilimi olan öğrencilerin internette daha fazla zaman geçirmeleri sebebiyle internet bağımlısı oldukları yönünde sonuçlar elde etmiştir. Öğrencilerin sınıf düzeylerinin artmasıyla birlikte internet bağımlılığı düzeyinin de artması çalışma sonuçları arasında yer almaktadır. Araştırmacılar ayrıca erkek öğrencilerin kız öğrencilere göre internet bağımlılığı konusunda daha fazla risk altında olduğunu tespit etmişlerdir.

Köksal (2015), internet bağımlılığı ile internet üzerinden alışveriş yapma arasındaki ilişki özelinde bir araştırma yapmıştır. Çalışmada internet bağımlılığı ile yalnızlık ilişkisine yönelik bulguların varlığı söz konusudur. Buna göre internet bağımlılığının ortaya çıkmasındaki temel iki faktör depresyon ve yalnızlık olarak görülmektedir. Yalnızlığın internet bağımlılığının ortaya çıkmasındaki temel belirleyicilerden birisi olması, yalnızlık internet bağımlılığı konusundaki çalışmaların odaklandığı temel noktalardan birisi olarak tespit edilmiştir. Araştırmacının elde ettiği sonuçlara göre internet bağımlılığı yüksek olan bireylerde internet üzerinden alışveriş yapma eğilimi daha yüksek olmaktadır. Bunun bir getirisi olarak da işletmelerin pazarlama iletişimine daha açık ve daha ilgili bir halde oldukları yönünde sonuçlar elde edilmiştir.

Hawkley ve Cacioppo (2010), yapmış oldukları çalışmada yalnızlığın ortak bir deneyim olduğunu belirtmişlerdir. Çalışma kapsamında araştırmacılar, insanların yalnızlık yaşamalarının yaşam evrelerine göre farklılaşabileceğine dikkat çekmişlerdir. Buna göre insanların orta yaş yetişkinlik dönemlerinde yalnızlık

düzeylerinin azaldığı, ancak yaşlılık döneminde yalnızlıklarının artış gösterdiği yönünde bulgular elde edilmiştir.

Özen ve Korukçu Sarıcı (2010), sanal sohbet ve yalnızlık arasındaki ilişkiyi ele aldıkları çalışmada internette uzun süre vakit harcanmasının insanları yalnızlaşmaya doğru ittiğini belirtmişlerdir. Araştırma sonuçlarına göre insanların internette bağımlılık düzeyinde vakit geçirmesi sosyal çevreden kopmalara ve çevre ile ilişkileri zayıflatmaktadır. Buna karşın araştırma neticesinde gerçek hayatta kendisini yeterince ifade edemeyen bireylerin sanal ortamda kendilerini daha rahat bir biçimde ifade ettikleri tespit edilmiştir.

Kaya vd. (2012) ye göre olumsuz duyguların ve deneyimlerin yaşanmasına neden olabilmesi, yalnızlığın önemini meydana getiren faktörlerden birisidir. Yalnızlığın beraberinde getirdiği olumsuz duygu ve deneyimler arasında depresif duygu durumu, umutsuzluk, hüzn, mutsuzluk, öfke, yabancılaşma ve kendisini çevreden soyutlama yer almaktadır.

Durualp ve Çiçekoğlu (2012), internet bağımlılığı ve yalnızlık konusunda yapmış oldukları çalışmada internet bağımlılığı yüksek olan çocukların yalnızlık düzeylerinin de diğer çocuklara göre daha yüksek düzeyde olduğunu ortaya koymuşlardır. Araştırmada ayrıca internet bağımlılığının ortadan kalkması için internet kullanımının sağlıklı ve kontrol edilebilir şekilde olması gerektiği vurgulanmış, böylece yalnızlığın ortadan kalkabileceği ifade edilmiştir.

İKİNCİ BÖLÜM

YÖNTEM

2.1. Araştırmanın Yöntemi

Bu araştırmada yöntem olarak ilişkisel tarama modellinden yararlanılmıştır. İlişkisel tarama modellerinde, iki veya daha çok sayıda değişken arasındaki birlikte değişim varlığını ve/veya derecesini belirlemeyi amaçlayan araştırma modelidir.

2.2. Araştırmanın Evren ve Örneklemi

Çalışmanın evreni Antalya ili, Muratpaşa ilçesinde bulunan iki adet okul meydana getirmektedir. Örneklem ise bu okullardan rastgele örneklem seçimi ile belirlenmiş olan 400 öğrenciden meydana gelmektedir. Anketler Antalya ili Muratpaşa ilçesinde bulunan bir adet özel okul ve bir adet devlet okulunda yapılmıştır. Bunlar Antalya Bilfen Koleji ve Antalya Anadolu Lisesi'dir. Bu liselerde uygulanmasındaki amaç örneklem için yeterli sayıda katılımcı bulunması ve oradaki öğrencilere kolay erişebilme imkânı olmasından dolayı seçilmiştir.

Tablo 5. Sosyo-demografik Özelliklere Ait Dağılım¹

		n	%
Cinsiyet	Kız	214	53,5
	Erkek	186	46,5
	Toplam	400	100,0
Yaş	13-15 yaş	92	23,8
	15-18 yaş	294	76,2
	Toplam	386	100,0
Sınıf	9. sınıf	66	16,5
	10. sınıf	123	30,8
	11. sınıf	117	29,3
	12. sınıf	94	23,5
	Toplam	400	100,0
Çocuk sırası	İlk çocuk	140	35,0
	Ortanca çocuk	54	13,5
	Son çocuk	82	20,5
	Tek çocuk	124	31,0
	Toplam	400	100,0
Evde yaşayan kişi sayısı	1-3 kişi	144	36,0
	3-5 kişi	229	57,3
	6 kişi ve daha fazla	27	6,8
	Toplam	400	100,0
Anne baba birliktelik durumu	Berber	268	67,0
	Evli ama ayrı yaşıyor	20	5,0
	Boşandı	66	16,5
	Diğer	46	11,5
	Toplam	400	100,0
Anne çalışma durumu	Çalışıyor	280	80,0
	Çalışmıyor	70	20,0
	Toplam	350	100,0
Baba çalışma durumu	Çalışıyor	342	95,0
	Çalışmıyor	18	5,0
	Toplam	360	100,0
Aylık gelir	0-1000 TL	9	2,4
	1000-2000 TL	33	8,8
	2000-3000 TL	76	20,3
	3000-4000 TL	72	19,2

¹ Araştırmaya 400 kişi dahil olmuştur. Ancak tabloda alınan yanıtların toplamına bakıldığında bazı değerlerin 400 sayısının altında, bazılarının ise 400'ün üzerinde olduğu görülmektedir. Alınan yanıtların toplamının 400'ün altında çıkmasının nedeni, bazı katılımcıların ilgili soruyu yanıtlamaması ya da eksik yanıtlamasıdır. Alınan yanıt toplam sayısının fazla çıkmasının nedeni ise bazı katılımcıların birden çok seçeneği işaretlemesidir.

	4000+	185	49,3
	Toplam	375	100,0
Evde bilgisayar olma durumu	Evet	287	71,8
	Hayır	113	28,3
	Toplam	400	100,0
Evde internet olma durumu	Evet	305	76,3
	Hayır	95	23,8
	Toplam	400	100,0
İnternete bağlanılan yer	Ev	395	96
	Okul	10	2,7
	İnternet kafe	3	0,7
	Cep telefonu	1	0,2
	Arkadaş	1	0,2
	Toplam	410	100
Günlük İnternette geçirilen süre	15-45 dk.	32	8,0
	1-2 saat	99	24,8
	3-4 saat	196	49,0
	4-5 saat	37	9,3
	6 saat ve üzeri	36	9,0
	Toplam	400	100,0
İnterneti kullanma nedenleri	Ödev	50	12
	Film-müzik	97	23
	Sohbet-Whatsap	210	49
	Oyun	70	16
	Toplam	427	100
Sevgili Olma durumu	Hiç olmadı	106	29,1
	1 ve daha fazla	258	70,9
	Toplam	364	100,0
Arkadaşlarla vakit geçirmekten keyif alma durumu	Evet	341	85,3
	Hayır	59	14,8
	Toplam	400	100,0
Tek başına vakit geçirmekten keyif alma durumu	Evet	262	65,5
	Hayır	138	34,5
	Toplam	400	100,0
Aileyle vakit geçirmekten keyif alma durumu	Evet	305	76,3
	Hayır	95	23,8
	Toplam	400	100,0

Tablo 5'te görüldüğü gibi, öğrencilerin %53,5'i (n=214) kız ve %46,5'i (n=186) erkek öğrencidir.

Yaş dağılımında, öğrencilerin %23,8'i (n=92) 13-15 yaş ve %76,2'si (n=294) erkek öğrencidir.

Sınıf dağılımında, öğrencilerin %16,5'i (n=66) 9. Sınıf, %30,8'i (n=123) 10.sınıf, %29,3'ü (n=117) 11.sınıf ve %23,5'i (n=94) 12. Sınıf öğrencidir.

Çocuk sırası dağılımında, öğrencilerin %35'i (n=140) ilk çocuk, %13,5'i (n=54) ortanca çocuk, %20,5'i (n=124) son çocuk ve %31'i (n=124) tek çocuktur.

Evde yaşayan kişi sayısı dağılımında, öğrencilerin %36'sı (n=144) 1-3 kişi, %57,5'i (n=229) 3-5 kişi ve %6,8'i (n=27) 6 kişi ve daha fazla yaşamaktadır.

Anne baba birliktelik durumu dağılımında, öğrencilerin %67'si (n=268) beraber, %5'i (n=20) evli ama ayrı yaşıyor, %16,5'i (n=66) boşanmış ve %11,5'i (n=46) diğer birliktelik durumuna sahiptir.

Öğrencilerin %80'inin (n=280) annesi çalışıyor ve %20'sinin (n=70) annesi çalışmamaktadır.

Öğrencilerin %95'inin (n=342) babası çalışıyor ve %5'inin (n=18) babası çalışmamaktadır.

Aylık gelir dağılımında, öğrencilerin %2,4'ü (n=9) 0-1000 TL, %8,8'i (n=33) 1000-2000 TL, %20,3'ü (n=76) 2000-3000 TL, %19,2'si (n=72) 3000-4000 TL ve %49,3'ü (n=185) 4000'den fazla gelire sahiptir.

Öğrencilerin %72'sinin (n=287) evinde bilgisayar var ve %28'inin (n=113) evinde bilgisayar olmadığı tespit edilmiştir.

Öğrencilerin %76'sının (n=305) evinde internet var ve %24'ünün (n=95) evinde internet olmadığı tespit edilmiştir.

İnternete bağlanılan yer dağılımında, öğrencilerin %96'sı (n=395) ev, %2,7'si (n=10) okul, %0,7'si (n=3) internet kafe, %0,2'si (n=1) cep telefonu ve %0,2'si (n=1) arkadaşından bağlanmaktadır.

Günlük internette geçirilen süre dağılımında, öğrencilerin %8'i (n=32) 15-45 dk., %24,8'i (n=99) 1-2 saat, %49'u (n=196) 3-4 saat, %9,3'ü (n=37) 4-5 saat ve %9'u (n=36) 6 saat ve üzeri süre geçirmektedir.

İnternet kullanma nedenleri dağılımında, öğrencilerin %50'si (n=12) ödev, %23'ü (n=97) film-müzik, %49'u (n=210) sohbet-whatsapp, %16'sı (n=70) 4oyun oynamak için interneti kullanmaktadır.

Öğrencilerin %29'unun (n=106) hiç sevgilisi olmamış ve %71'inin (n=258) 1 ve daha fazla sevgilisi olduğu tespit edilmiştir.

Öğrencilerin %85'i (n=341) arkadaşları ile vakit geçirmekten keyif alıyor ve %15'inin (n=59) arkadaşları ile vakit geçirmekten keyif almıyor olduğu tespit edilmiştir.

Öğrencilerin %65'i (n=262) tek başına vakit geçirmekten keyif alıyor ve %35'inin (n=138) tek başına vakit geçirmekten keyif almıyor olduğu tespit edilmiştir.

Öğrencilerin %76'sı (n=305) ailesi ile vakit geçirmekten keyif alıyor ve %24'ünün (n=95) aile ile vakit geçirmekten keyif almıyor olduğu tespit edilmiştir.

2.3. Veri Toplama Aracı

Araştırmacının hazırladığı ölçme aracı kişisel bilgi formu, çocukluk çağı ihmali ölçeği, yalnızlık ölçeği ve problemlili internet kullanımı ölçeğinden oluşmaktadır.

2.3.1. Çocukluk Çağı İhmali Ölçeği

Yargıç, Tutkun ve Şar tarafından geliştirilen bu ölçekte çocukluk çağı travmasını doğrudan soruşturmak için 5 çeşit travmaya – duygusal istismar, cinsel istismar, fiziksel istismar, duygusal ihmal ve fiziksel ihmal – ilişkin sorular yer alır (Şar, Öztürk ve İkikardeş, 2012).

2.3.2. Yalnızlık Ölçeği

İnsanların yalnızlık derecesini ölçmek için geliştirilen ölçek 10’u düz 10’u ters yönde kodlanmış 20 maddeden oluşmaktadır. Ölçekteki maddeler sosyal ilişkilerin yanı sıra bu ilişkilerle ilgili duygu ve düşünceleri belirten durumları ve sıklıkları içermektedir (Demir, 1989).

2.3.3. Problemlili İnternet Kullanımı Ölçeği

“Ölçek Young (1998) tarafından geliştirilmiş, sonrasında ise Pawlikowski ve arkadaşları tarafından (2013) kısa forma dönüştürülmüştür. Kutlu, Savcı, Demir ve Aysan (2016) tarafından Türkçeye uyarlanan 12 maddeden ve tek faktörden oluşan 5’li Likert tipi bir ölçektir” (Demir ve Kutlu, 2017: 94).

2.4. Verilerin Analizi

Öğrencilere uygulanan anket sonucunda elde edilen verilerin istatistik analizi, SPSS (Statistical Package for Social Sciences) istatistik programı kullanılarak gerçekleştirilmiştir. Katılımcıların demografik bilgileri ile ilgili bulgular için frekans, yüzde, ortalama ve standart sapma değerlerinden yararlanılmıştır. Daha sonra ölçeklere güvenilirlik testi uygulanmıştır. Alt problemlerinin analizinde; iki ilişkisiz örneklemde elde edilen puanların birbirinden anlamlı bir şekilde farklılık gösterip göstermediğini test etmek için bağımsız grup t testi, ilişkisiz iki ya da daha çok örneklem ortalamasının birbirinden anlamlı bir şekilde farklılaşp farklılaşmadığını

test etmek için ANOVA uygulanmıştır. ANOVA sonrası belirlenen anlamlı farklılığın hangi gruplardan kaynaklandığını belirlemek üzere tamamlayıcı post-hoc analiz tekniklerine geçilmiştir. Değişkenler arasındaki ilişki korelasyon analizi ile belirlenmiştir. Araştırmanın hipotezini test etmek için regresyon analizi uygulanmıştır.

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

BULGULAR

Bu bölümde araştırma sonucunda elde edilen bulgular ortaya konulacaktır.

Tablo 6. Güvenirlilik Katsayıları

	Standartlaştırılmış		Madde Sayısı
	Cronbach's Alpha	Cronbach's Alpha	
Çocukluk Çağı İhmali	0,906	0,905	18
Yalnızlık	0,820	0,824	8
Problemlili İnternet Kullanımı	0,856	0,859	12

Tablo 6’da görüldüğü gibi, öğrencilere uygulanan ölçeklerin güvenirliliği Cronbach's Alpha katsayısı ile belirlenmiştir. Çocukluk Çağı İhmali ölçeği Cronbach's Alpha değeri 0,906, Yalnızlık Ölçeği Cronbach’s Alpha değeri 0,820 ve Problemlili İnternet Kullanımı Ölçeği Cronbach's Alpha değeri 0,856 olduğu tespit edilmiştir. Böylece ölçeklerin güvenirliliği yüksek derecede güvenilir bulunmuş ve ölçek maddelerini güvenilir olduğu söylenebilir.

Tablo 7. Çocukluk Çağı Duygusal/Çocukluk Çağı Fiziksel İhmal, Yalnızlık Ve Problemlili İnternet Kullanımının Cinsiyete Göre Farklılaşması

		N	Ort.	SS	t	p
Çocukluk Çağı Fiziksel İhmal	Kız	214	13,72	3,34	3,300	,001
	Erkek	186	12,74	2,48		
Çocukluk Çağı Duygusal İhmal	Kız	214	17,79	5,11	,338	,736
	Erkek	186	17,62	5,00		
Yalnızlık	Kız	214	1,70	0,54	-2,392	0,017
	Erkek	186	1,84	0,59		
Problemlili İnternet Kullanımı	Kız	214	30,32	9,30	-1,865	0,063
	Erkek	186	32,06	9,32		

Tablo 7’de görüldüğü gibi, öğrencilerin çocukluk çağı duygusal ve fiziksel ihmal, yalnızlık ve problemlili internete kullanımı puanlarının öğrencinin cinsiyeti değişkenine göre anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğini belirlemek amacıyla gerçekleştirilen bağımsız grup t testi sonucunda, çocukluk çağı duygusal ihmal ve problemlili internet kullanımı puanlarında kız ve erkek öğrencilerin algı puanları arasındaki fark istatistiksel olarak anlamlı bulunmamıştır ($p > 0,05$)

Çocukluk çağı fiziksel ihmal puanının öğrencinin cinsiyeti değişkenine göre anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğini belirlemek amacıyla gerçekleştirilen bağımsız grup t testi sonucunda, kız ve erkek öğrencilerin algı puanları arasındaki fark istatistiksel olarak anlamlı bulunmuştur ($t=3,300$; $p < 0,05$). Bu durum kız

öğrencilerin çocukluk çağı fiziksel ihmal algısının erkek öğrencilerden daha yüksek olduğu şeklinde değerlendirilebilir.

Yalnızlık puanının öğrencinin cinsiyeti değişkenine göre anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğini belirlemek amacıyla gerçekleştirilen bağımsız grup t testi sonucunda, kız ve erkek öğrencilerin algı puanları arasındaki fark istatistiksel olarak anlamlı bulunmuştur ($t=-2,392$; $p < 0,05$). Bu durum erkek öğrencilerin yalnızlık algısının kız öğrencilerden daha yüksek olduğu şeklinde değerlendirilebilir.

Tablo 8. Çocukluk Çağı Duygusal/Çocukluk Çağı Fiziksel İhmal, Yalnızlık Ve Problemlİ İnternet Kullanımının Yaşa Göre Farklılaşması

		N	Ort.	SS	t	p
Çocukluk Çağı Fiziksel İhmal	13-15 yaş	92	13,03	2,95	-0,817	0,414
	15-18 yaş	294	13,32	2,94		
Çocukluk Çağı Duygusal İhmal	13-15 yaş	92	17,60	4,59	-0,303	0,762
	15-18 yaş	294	17,78	5,24		
Yalnızlık	13-15 yaş	92	1,88	,56	2,467	0,014
	15-18 yaş	294	1,72	,57		
Problemlİ İnternet Kullanımı	13-15 yaş	92	32,36	8,20	2,019	0,045
	15-18 yaş	294	30,30	9,49		

Tablo 8’de görüldüğü gibi, öğrencilerin çocukluk çağı duygusal ve fiziksel ihmal puanlarının öğrencinin yaşı değişkenine göre anlamlı bir farklılık gösterip

göstermediğini belirlemek amacıyla gerçekleştirilen bağımsız grup t testi sonucunda, 13-15 yaş ve 15-18 yaş öğrencilerin algı puanları arasındaki fark istatistiksel olarak anlamlı bulunmamıştır ($p > 0,05$).

Yalnızlık puanının öğrencinin yaşı göre anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğini belirlemek amacıyla gerçekleştirilen bağımsız grup t testi sonucunda, 13-15 yaş ve 15-18 yaş öğrencilerin algı puanları arasındaki fark istatistiksel olarak anlamlı bulunmuştur ($t=2,467$; $p < 0,05$). Bu durum 13-15 öğrencilerin yalnızlık algısının 15-18 yaş öğrencilerden daha yüksek olduğu şeklinde değerlendirilebilir.

Problemli İnternet Kullanımı puanının öğrencinin yaşı değişkenine göre anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğini belirlemek amacıyla gerçekleştirilen bağımsız grup t testi sonucunda, 13-15 yaş ve 15-18 yaş öğrencilerin algı puanları arasındaki fark istatistiksel olarak anlamlı bulunmuştur ($t=2,019$; $p < 0,05$). Bu durum 13-15 öğrencilerin problemli internet kullanımı algısının 15-18 yaş öğrencilerden daha yüksek olduğu şeklinde değerlendirilebilir.

Tablo 9. Çocukluk Çağı Duygusal/Çocukluk Çağı Fiziksel İhmali, Yalnızlık Ve Problemli İnternet Kullanımının Sınıfa Göre Farklılaşması

		N	Ort.	SS	F	p	Grup Farkları
Çocukluk Çağı Fiziksel İhmal	9. sınıf	66	12,91	3,56	2,767, 042		10. Sınıf
	10. sınıf	123	13,91	3,14			>
	11. sınıf	117	12,98	2,59			11 Ve 12. Sınıf
	12. sınıf	94	13,03	2,79			
	Toplam	400	13,27	3,01			
Çocukluk Çağı Duygusal İhmal	9. sınıf	66	16,85	5,28	4,934, 002		9 Ve 11. Sınıf
	10. sınıf	123	16,71	4,63			> 10. Sınıf
	11. sınıf	117	18,96	5,00			

	12. sınıf	94	18,07	5,19		
	Toplam	400	17,71	5,05		
Yalnızlık	9. sınıf	66	1,81	,56	,209	,890
	10. sınıf	123	1,76	,52		
	11. sınıf	117	1,75	,63		
	12. sınıf	94	1,79	,58		
	Toplam	400	1,77	,57		
Problemli İnternet Kullanımı	9. sınıf	66	33,08	8,60	2,575	0,054
	10. sınıf	123	29,38	9,21		
	11. sınıf	117	31,41	9,92		
	12. sınıf	94	31,71	9,04		
	Toplam	400	31,13	9,35		

Tablo 9’da görüldüğü gibi, öğrencilerin çocukluk çağı duygusal ve fiziksel ihmal puanlarının öğrencinin sınıfı değişkenine göre anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğini belirlemek amacıyla yapılan tek yönlü varyans analizi (ANOVA) sonucunda sınıf gruplarının aritmetik ortalamaları arasındaki fark istatistiksel olarak anlamlı bulunmuştur ($F=2,767$ ve $F=4,934$; $p < 0,05$). Bu işlemin ardından ANOVA sonrası belirlenen anlamlı farklılığın hangi gruplardan kaynaklandığını belirlemek için Tukey testi uygulanmıştır. 10. sınıf öğrencilerinin çocukluk çağı fiziksel ihmal algısı 11 ve 12. sınıflardan yüksek, 9 ve 10. sınıfların çocukluk çağı duygusal ihmal algısı 11. Sınıflardan yüksek olduğu tespit edilmiştir.

Yalnızlık puanının öğrencinin sınıfı değişkenine göre anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğini belirlemek amacıyla yapılan tek yönlü varyans analizi

(ANOVA) sonucunda sınıf gruplarının aritmetik ortalamaları arasındaki fark istatistiksel olarak anlamlı bulunmamıştır ($p > 0,05$).

Problemli İnternet Kullanımı puanının öğrencinin sınıfı değişkenine göre anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğini belirlemek amacıyla yapılan tek yönlü varyans analizi (ANOVA) sonucunda sınıf gruplarının aritmetik ortalamaları arasındaki fark istatistiksel olarak anlamlı bulunmamıştır ($p > 0,05$).

Tablo 10. Çocukluk Çağı Duygusal/Çocukluk Çağı Fiziksel İhmali, Yalnızlık Ve Problemli İnternet Kullanımının Kaçınıcı Çocuk Olma Durumuna Göre

		Farklılaşması				
		N	Ort.	SS	F	p Grup Farkları
Çocukluk Çağı Fiziksel İhmal	İlk çocuk	140	13,20	2,81	,159	,924
	Ortanca çocuk	54	13,17	2,60		
	Son çocuk	82	13,46	3,08		
	Tek çocuk	124	13,26	3,35		
	Toplam	400	13,27	3,01		
Çocukluk Çağı Duygusal İhmal	İlk çocuk	140	18,06	5,45	1,997	,114
	Ortanca çocuk	54	16,17	4,58		
	Son çocuk	82	17,94	5,08		
	Tek çocuk	124	17,84	4,69		
	Toplam	400	17,71	5,05		
Yalnızlık	İlk çocuk	140	1,66	,52	3,025	,030
	Ortanca çocuk	54	1,90	,60		> İlk çocuk
	Son çocuk	82	1,79	,64		
	Tek çocuk	124	1,82	,55		
	Toplam	400	1,77	,57		

Problemli İnternet Kullanımı	İlk çocuk	140	30,16	9,41	1,012,387
	Ortanca çocuk	54	31,19	10,38	
	Son çocuk	82	31,21	8,54	
	Tek çocuk	124	32,16	9,31	
	Toplam	400	31,13	9,35	

Tablo 10'da görüldüğü gibi, öğrencilerin çocukluk çağı duygusal ve fiziksel ihmal puanlarının öğrencinin kaçınıcı çocuk olduğu değişkenine göre anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğini belirlemek amacıyla yapılan tek yönlü varyans analizi (ANOVA) sonucunda kaçınıcı çocuk gruplarının aritmetik ortalamaları arasındaki fark istatistiksel olarak anlamlı bulunmamıştır ($p > 0,05$).

Yalnızlık puanının öğrencinin kaçınıcı çocuk olduğu değişkenine göre anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğini belirlemek amacıyla yapılan tek yönlü varyans analizi (ANOVA) sonucunda kaçınıcı çocuk gruplarının aritmetik ortalamaları arasındaki fark istatistiksel olarak anlamlı bulunmuştur ($F=3,025$; $p < 0,05$). Bu işlemin ardından ANOVA sonrası belirlenen anlamlı farklılığın hangi gruplardan kaynaklandığını belirlemek için Tukey Testi uygulanmıştır. Ortanca çocuk olan öğrencinin yalnızlık algısı ilk çocuk olan öğrencinin yalnızlık algısından yüksek olduğu tespit edilmiştir.

Problemli İnternet Kullanımı puanının öğrencinin kaçınıcı çocuk olduğu değişkenine göre anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğini belirlemek amacıyla yapılan tek yönlü varyans analizi (ANOVA) sonucunda kaçınıcı çocuk gruplarının aritmetik ortalamaları arasındaki fark istatistiksel olarak anlamlı bulunmamıştır ($p > 0,05$).

Tablo 11. Çocukluk Çağı Duygusal/Çocukluk Çağı Fiziksel İhmali, Yalnızlık Ve Problemlİ İnternet Kullanımının Evde Yaşayan Kişi Sayısına Göre Farklılaşması

		N	Ort.	SS	F	p	Grup Farkları
Çocukluk Çağı Fiziksel İhmal	1-3 kişi	144	13,14	2,85	1,782	170	
	3-5 kişi	229	13,45	2,99			
	6 kişi ve daha fazla	27	12,37	3,76			
	Toplam	400	13,27	3,01			
Çocukluk Çağı Duygusal İhmal	1-3 kişi	144	18,13	4,81	2,655	072	
	3-5 kişi	229	17,68	5,17			
	6 kişi ve daha fazla	27	15,70	5,04			
	Toplam	400	17,71	5,05			
Yalnızlık	1-3 kişi	144	1,78	,55	4,056	018	6 kişi ve üzeri
	3-5 kişi	229	1,73	,58			>
	6 kişi ve daha fazla	27	2,06	,60			3-5 kişi
	Toplam	400	1,77	,57			
Problemlİ İnternet Kullanımı	1-3 kişi	144	30,52	9,15	,522	,594	
	3-5 kişi	229	31,42	9,27			
	6 kişi ve daha fazla	27	31,96	11,12			
	Toplam	400	31,13	9,35			

Tablo 11’de görüldüğü gibi, öğrencilerin çocukluk çağı duygusal ve fiziksel ihmal puanlarının öğrencinin evde yaşadığı kişi sayısı değişkenine göre anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğini belirlemek amacıyla yapılan tek yönlü varyans analizi (ANOVA) sonucunda evde yaşadığı kişi sayısı gruplarının aritmetik ortalamaları arasındaki fark istatistiksel olarak anlamlı bulunmamıştır ($p > 0,05$).

Yalnızlık puanının öğrencinin evde yaşadığı kişi sayısı değişkenine göre anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğini belirlemek amacıyla yapılan tek yönlü varyans analizi (ANOVA) sonucunda evde yaşadığı kişi sayısı gruplarının aritmetik ortalamaları arasındaki fark istatistiksel olarak anlamlı bulunmuştur ($F=4,056$; $p < 0,05$). Bu işlemin ardından ANOVA sonrası belirlenen anlamlı farklılığın hangi gruplardan kaynaklandığını belirlemek için Tukey Testi uygulanmıştır. Evde 6 kişi ve üzeri yaşayan öğrencinin yalnızlık algısı evde 3-5 kişi yaşayan öğrencilerden daha yüksek olduğu tespit edilmiştir.

Problemlili İnternet Kullanımı puanının öğrencinin evde yaşadığı kişi sayısı değişkenine göre anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğini belirlemek amacıyla yapılan tek yönlü varyans analizi (ANOVA) sonucunda evde yaşadığı kişi sayısı gruplarının aritmetik ortalamaları arasındaki fark istatistiksel olarak anlamlı bulunmamıştır ($p > 0,05$).

Tablo 12. Çocukluk Çağı Duygusal/Çocukluk Çağı Fiziksel İhmal, Yalnızlık Ve Problemlili İnternet Kullanımının Anne Baba Birliktelik Durumuna Göre Farklılaşması

		N	$\bar{x}_{sıra}$	x^2	p	Grup Farkları
Çocukluk Çağı Fiziksel İhmal	Beraber	268	176,6236	6880,000		Evli ama ayrı yaşıyor, Boşandı,
	Evli ama ayrı yaşıyor	20	223,00			
	Boşandı	66	249,38			Diğer > Beraber
	Diğer	46	259,74			
	Toplam	400				
Çocukluk Çağı Duygusal İhmal	Beraber	268	175,9741	4910,000		Evli ama ayrı yaşıyor, Boşandı,
	Evli ama ayrı yaşıyor	20	297,93			
	Boşandı	66	236,73			Diğer > Beraber
	Diğer	46	249,09			

	Toplam	400	
Yalnızlık	Beraber	268 180,6526,0080,000	Evli ama ayrı yaşıyor, Boşandı,
	Evli ama ayrı yaşıyor	20 263,35	Diğer
	Boşandı	66 228,25	> Beraber
	Diğer	46 248,98	
	Toplam	400	
Problemli İnternet Kullanımı	Beraber	268 192,99 5,351 ,148	
	Evli ama ayrı yaşıyor	20 211,50	
	Boşandı	66 204,00	
	Diğer	46 234,42	
	Toplam	400	

Tablo 12’de görüldüğü gibi, öğrencilerin çocukluk çağı fiziksel ihmal puanlarının öğrencinin anne baba birliktelik durumu değişkenine göre anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğini belirlemek amacıyla yapılan Kruskal Wallis testi sonucunda anne baba birliktelik durumu gruplarının aritmetik ortalamaları arasındaki fark istatistiksel olarak anlamlı bulunmuştur ($\chi^2=36,688;p < 0,05$). Bu işlemin ardından anlamlı farklılığın hangi gruplardan kaynaklandığını belirlemek için karşılaştırmalı analizlere uygulanmıştır. Annesi ve babası evli ama ayrı yaşıyor, boşanmış ve diğer birliktelik durumuna sahip öğrencilerin çocukluk çağı fiziksel ihmal algısı annesi ve babası beraber olan öğrencilerden yüksek olduğu tespit edilmiştir.

Çocukluk çağı duygusal ihmal puanlarının öğrencinin anne baba birliktelik durumu değişkenine göre anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğini belirlemek amacıyla yapılan Kruskal Wallis testi sonucunda anne baba birliktelik durumu gruplarının aritmetik ortalamaları arasındaki fark istatistiksel olarak anlamlı

bulunmuştur ($\chi^2=41,491;p < 0,05$). Bu işlemin ardından anlamlı farklılığın hangi gruplardan kaynaklandığını belirlemek için karşılaştırmalı analizlere uygulanmıştır. Annesi ve babası evli ama ayrı yaşıyor, boşanmış ve diğer birliktelik durumuna sahip öğrencilerin çocukluk çağı duygusal ihmal algısı annesi ve babası beraber olan öğrencilerden yüksek olduğu tespit edilmiştir.

Yalnızlık puanının öğrencinin anne baba birliktelik durumu değişkenine göre anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğini belirlemek amacıyla yapılan Kruskal Wallis testi sonucunda anne baba birliktelik durumu gruplarının aritmetik ortalamaları arasındaki fark istatistiksel olarak anlamlı bulunmuştur ($\chi^2=26,008;p < 0,05$). Bu işlemin ardından anlamlı farklılığın hangi gruplardan kaynaklandığını belirlemek için karşılaştırmalı analizler uygulanmıştır. Annesi ve babası evli ama ayrı yaşıyor, boşanmış ve diğer birliktelik durumuna sahip öğrencilerin yalnızlık algısı annesi ve babası beraber olan öğrencilerden yüksek olduğu tespit edilmiştir.

Problemli İnternet Kullanımı puanının öğrencinin anne baba birliktelik durumu değişkenine göre anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğini belirlemek amacıyla yapılan tek yönlü varyans analizi (ANOVA) sonucunda anne baba birliktelik durumu gruplarının aritmetik ortalamaları arasındaki fark istatistiksel olarak anlamlı bulunmamıştır ($p > 0,05$).

Tablo 13. Çocukluk Çağı Duygusal/Çocukluk Çağı Fiziksel İhmali, Yalnızlık Ve Problemlİ İnternet Kullanımının Aylık Gelire Göre Farklılaşması ²

		<i>N</i>	$\bar{x}_{sıra}$	χ^2	<i>p</i>
Çocukluk Çağı Fiziksel İhmal	0-1000 TL	9	200,94	9,417	,051
	1000-2000 TL	33	252,20		
	2000-3000 TL	76	247,50		
	3000-4000 TL	72	191,18		
	4000+	185	150,24		
	Toplam	375			
Çocukluk Çağı Duygusal İhmal	0-1000 TL	9	241,61	48,788	,000
	1000-2000 TL	33	246,94		0-1000 TL>3000-4000
	2000-3000 TL	76	236,28		0-1000 TL>4000+
	3000-4000 TL	72	196,45		1000-2000 TL>3000-4000
	4000+	185	151,76		1000-2000 TL>4000+
	Toplam	375			2000-3000 TL>3000-4000
Yalnızlık	0-1000 TL	9	270,50	18,773	,001
	1000-2000 TL	33	219,36		0-1000 TL>3000-4000 TL
	2000-3000 TL	76	216,27		1000-2000 TL>4000+
	3000-4000 TL	72	167,06		
	4000+	185	174,93		
	Toplam	375			
Problemlİ İnternet Kullanımı	0-1000 TL	9	249,06	10,978	,027
	1000-2000 TL	33	176,44		1000-2000 TL>3000-4000
	2000-3000 TL	76	190,57		2000-3000 TL>3000-4000
	3000-4000 TL	72	156,67		2000-3000 TL>4000+
	4000+	185	198,23		3000-4000 TL > 4000+
	Toplam	375			

² Araştırmaya 400 kişi dahil olmuştur. Ancak tabloda alınan yanıtların toplamına bakıldığında bazı değerlerin 400 sayısının altında, bazılarının ise 400'ün üzerinde olduğu görülmektedir. Alınan yanıtların toplamının 400'ün altında çıkmasının nedeni, bazı katılımcıların ilgili soruyu yanıtlamaması ya da eksik yanıtlamasıdır. Alınan yanıt toplam sayısının fazla çıkmasının nedeni ise bazı katılımcıların birden çok seçeneği işaretlemesidir.

Tablo 13'te görüldüğü gibi, öğrencilerin çocukluk çağı fiziksel ihmal puanlarının öğrencinin aylık gelir değişkenine göre anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğini belirlemek amacıyla yapılan Kruskal Wallis testi sonucunda aylık gelir gruplarının aritmetik ortalamaları arasındaki fark istatistiksel olarak anlamlı bulunmamıştır ($p > 0,05$).

Çocukluk çağı duygusal ihmal puanlarının öğrencinin aylık gelir değişkenine göre anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğini belirlemek amacıyla yapılan Kruskal Wallis testi sonucunda aylık gelir gruplarının aritmetik ortalamaları arasındaki fark istatistiksel olarak anlamlı bulunmuştur ($\chi^2=48,788;p < 0,05$). Bu işlemin ardından anlamlı farklılığın hangi gruplardan kaynaklandığını belirlemek için karşılaştırmalı analizlere uygulanmıştır. Aylık geliri 0-1000 TL olan öğrencilerin 3000-4000 ve 4000'den fazla gelire sahip, 1000-2000 TL gelire sahip öğrencilerin 3000-4000 TL ve 4000+ gelire sahip öğrencilerden, 2000-3000 TL gelire sahip öğrencilerin 3000-4000 TL ve 4000+ gelire sahip öğrencilerden yüksek olduğu tespit edilmiştir.

Yalnızlık puanının öğrencinin aylık gelir değişkenine göre anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğini belirlemek amacıyla yapılan Kruskal Wallis testi sonucunda aylık gelir gruplarının aritmetik ortalamaları arasındaki fark istatistiksel olarak anlamlı bulunmuştur ($\chi^2=41,491;p < 0,05$). Bu işlemin ardından anlamlı farklılığın hangi gruplardan kaynaklandığını belirlemek için karşılaştırmalı analizler uygulanmıştır. Aylık geliri 0-1000 TL olan öğrencilerin yalnızlık algısı aylık geliri 3000-4000 TL, 1000-2000 TL gelire sahip öğrencilerin 4000'den fazla gelire sahip öğrencilerden yüksek olduğu tespit edilmiştir.

Problemli İnternet Kullanımı puanının öğrencinin aylık gelir değişkenine göre anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğini belirlemek amacıyla yapılan Kruskal Wallis testi sonucunda aylık gelir gruplarının aritmetik ortalamaları arasındaki fark istatistiksel olarak anlamlı bulunmuştur ($\chi^2=10,977;p < 0,05$). Bu işlemin ardından anlamlı farklılığın hangi gruplardan kaynaklandığını belirlemek için karşılaştırmalı analizler uygulanmıştır. Aylık geliri 1000-2000 TL olan öğrencilerin yalnızlık algısı aylık geliri 3000-4000 TL, 2000-3000 TL gelire sahip öğrencilerin 3000-4000 TL ve

4000'den fazla gelire sahip öğrencilerden yüksek olduğu, 3000-4000 TL gelire sahip gelire sahip öğrencilerin 4000'den fazla gelire sahip öğrencilerden yüksek olduğu tespit edilmiştir.

Tablo 14. Çocukluk Çağı Duygusal/Çocukluk Çağı Fiziksel İhmal, Yalnızlık Ve Problemlili İnternet Kullanımının Günlük İnternette Geçirilen Süreye Göre Farklılaşması

		N	Ort.	SS	F	p	Grup Farkları
Çocukluk Çağı Fiziksel İhmal	15-45 dk.	32	11,63	2,27	8,258	,000	3-4 saat > 1-2 saat
	1-2 saat	99	12,59	2,38			
	3-4 saat	196	14,07	3,33			
	4-5 saat	37	12,76	2,10			
	6 saat ve üzeri	36	12,75	2,89			
	Toplam	400	13,27	3,01			
Çocukluk Çağı Duygusal İhmal	15-45 dk.	32	19,00	5,80	1,275	,279	
	1-2 saat	99	18,32	5,18			
	3-4 saat	196	17,31	4,93			
	4-5 saat	37	17,46	4,29			
	6 saat ve üzeri	36	17,33	5,32			
	Toplam	400	17,71	5,05			
Yalnızlık	15-45 dk.	32	1,80	,63	1,459	,214	
	1-2 saat	99	1,73	,54			
	3-4 saat	196	1,74	,55			
	4-5 saat	37	1,85	,62			
	6 saat ve üzeri	36	1,96	,66			
	Toplam	400	1,77	,57			
Problemlili İnternet Kullanımı	15-45 dk.	32	25,41	9,51	8,101	,000	6 saat ve üzeri > 15-45 dk.
	1-2 saat	99	30,93	8,81			1-2 saat
	3-4 saat	196	30,55	9,24			3-4 saat
	4-5 saat	37	34,16	8,18			
	6 saat ve üzeri	36	36,86	8,86			
	Toplam	400	31,13	9,35			

Tablo 14’te görüldüğü gibi, öğrencilerin Çocukluk Çağı Duygusal İhmal puanının öğrencinin günlük internette geçirilen süre değişkenine göre anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğini belirlemek amacıyla yapılan tek yönlü varyans analizi (ANOVA) sonucunda günlük internette geçirilen süre gruplarının aritmetik ortalamaları arasındaki fark istatistiksel olarak anlamlı bulunmamıştır ($p > 0,05$).

Çocukluk çağı fiziksel ihmal puanlarının öğrencinin günlük internette geçirilen süre değişkenine göre anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğini belirlemek amacıyla yapılan tek yönlü varyans analizi (ANOVA) sonucunda günlük internette geçirilen süre gruplarının aritmetik ortalamaları arasındaki fark istatistiksel olarak anlamlı bulunmuştur ($F= 8,258$; $p < 0,05$). Bu işlemin ardından ANOVA sonrası belirlenen anlamlı farklılığın hangi gruplardan kaynaklandığını belirlemek üzere Tukey Testi uygulanmıştır. Günlük internette geçirilen 3-4 saat geçiren öğrencilerin Çocukluk Çağı Fiziksel İhmal algısı günlük internette 1-2 saat geçiren öğrencilerden yüksek olduğu tespit edilmiştir.

Yalnızlık puanının öğrencinin günlük internette geçirilen süre değişkenine göre anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğini belirlemek amacıyla yapılan tek yönlü varyans analizi (ANOVA) sonucunda günlük internette geçirilen süre gruplarının aritmetik ortalamaları arasındaki fark istatistiksel olarak anlamlı bulunmamıştır ($p > 0,05$).

Problemlı İnternet Kullanımı puanının öğrencinin günlük internette geçirilen süre değişkenine göre anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğini belirlemek amacıyla yapılan tek yönlü varyans analizi (ANOVA) sonucunda günlük internette geçirilen süre gruplarının aritmetik ortalamaları arasındaki fark istatistiksel olarak anlamlı bulunmuştur ($F=8,101$; $p < 0,05$). Bu işlemin ardından ANOVA sonrası belirlenen anlamlı farklılığın hangi gruplardan kaynaklandığını belirlemek üzere Tukey Testi uygulanmıştır. Günlük internette 6 saat ve üzeri vakit geçiren öğrencilerin problemlı internet kullanım algısı günlük internette 15-45 dk., 1-2 saat ve 3-4 saat vakit geçiren öğrencilerden yüksek olduğu tespit edilmiştir.

Tablo 15. Çocukluk Çağı Duygusal/Çocukluk Çağı Fiziksel İhmal, Yalnızlık Ve Problemlİ İnternet Kullanımının Anne Çalışma Durumuna Göre Farklılaşması

		N	Ort.	SS	t	p
Çocukluk Çağı Fiziksel İhmal	Çalışıyor	280	13,12	2,97	1,156	,249
	Çalışmıyor	70	12,69	1,95		
Çocukluk Çağı Duygusal İhmal	Çalışıyor	280	18,06	4,87	1,086	,278
	Çalışmıyor	70	17,33	5,72		
Yalnızlık	Çalışıyor	280	1,76	,58	-1,346	,179
	Çalışmıyor	70	1,87	,62		
Problemlİ İnternet Kullanımı	Çalışıyor	280	31,74	9,88	1,201	,231
	Çalışmıyor	70	30,21	7,81		

Tablo 15’te görüldüğü gibi, öğrencilerin çocukluk çağı duygusal ve fiziksel ihmal, yalnızlık ve problemlİ internete kullanımı puanlarının öğrencinin anne çalışma durumu değişkenine göre anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğini belirlemek amacıyla gerçekleştirilen bağımsız grup t testi sonucunda, çocukluk çağı duygusal ve fiziksel ihmal, yalnızlık ve problemlİ internet kullanımı puanlarında annesi çalışan ve annesi çalışmayan öğrencilerin algı puanları arasındaki fark istatistiksel olarak anlamlı bulunmamıştır($p > 0,05$).

Tablo 16. Çocukluk Çağı Duygusal/Çocukluk Çağı Fiziksel İhmal, Yalnızlık Ve Problemlı İnternet Kullanımının Baba Çalışma Durumuna Göre Farklılaşması

		N	Ort.	SS	t	P
Çocukluk Çağı Fiziksel İhmal	Çalışıyor	342	181,906	2210,00	-1,124	,261
	Çalışmıyor	18	153,89	2770,00		
Çocukluk Çağı Duygusal İhmal	Çalışıyor	342	181,846	2189,50	-1,073	,283
	Çalışmıyor	18	155,03	2790,50		
Yalnızlık	Çalışıyor	342	179,866	1512,00	-,512	,609
	Çalışmıyor	18	192,67	3468,00		
Problemlı İnternet Kullanımı	Çalışıyor	342	179,446	1367,50	-,846	,398
	Çalışmıyor	18	200,69	3612,50		

Tablo 16’da görüldüğü gibi, öğrencilerin çocukluk çağı duygusal ve fiziksel ihmal, yalnızlık ve problemlı internete kullanımı puanlarının öğrencinin baba çalışma durumu değişkenine göre anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğini belirlemek amacıyla gerçekleştirilen Mann Whitney U testi sonucunda, çocukluk çağı duygusal ve fiziksel ihmal, yalnızlık ve problemlı internet kullanımı puanlarında babası çalışan ve babası çalışmayan öğrencilerin algı puanları arasındaki fark istatistiksel olarak anlamlı bulunmamıştır ($p > 0,05$)

Tablo 17. Çocukluk Çağı Duygusal/Çocukluk Çağı Fiziksel İhmal, Yalnızlık Ve Problemlı İnternet Kullanımının Evde Bilgisayar Olma Durumuna Göre Farklılaşması

		N	Ort.	SS	t	p
Çocukluk Çağı Fiziksel İhmal	Evet	287	12,97	2,64	-3,205	,001
	Hayır	113	14,03	3,69		

Çocukluk Çağı Duygusal İhmal	Evet	287	18,46	5,02	4,838	,000
	Hayır	113	15,81	4,65		
Yalnızlık	Evet	287	1,70	,56	-3,877	,000
	Hayır	113	1,95	,58		
Problemlili İnternet Kullanımı	Evet	287	30,45	9,13	-2,355	,019
	Hayır	113	32,88	9,70		

Tablo 17’de görüldüğü gibi, öğrencilerin Çocukluk Çağı Duygusal ve fiziksel İhmal puanlarının öğrencinin evde bilgisayar olma değişkenine göre anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğini belirlemek amacıyla gerçekleştirilen bağımsız grup t testi sonucunda, çocukluk çağı fiziksel ihmal puanlarında evde bilgisayarı olan ve evde bilgisayarı olmayan öğrencilerin algı puanları arasındaki fark istatistiksel olarak anlamlı bulunmuştur ($t = -3,205$; $p < 0,05$). Bu durum evde bilgisayarı olmayan öğrencilerin çocukluk çağı fiziksel ihmal algısının evde bilgisayar olan öğrencilerden daha yüksek olduğu şeklinde değerlendirilebilir.

Çocukluk çağı duygusal ihmal puanlarının öğrencinin evde bilgisayar olma değişkenine göre anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğini belirlemek amacıyla gerçekleştirilen bağımsız grup t testi sonucunda, çocukluk çağı duygusal ihmal puanlarında evde bilgisayarı olan ve evde bilgisayarı olmayan öğrencilerin algı puanları arasındaki fark istatistiksel olarak anlamlı bulunmuştur ($t = 4,838$; $p < 0,05$). Bu durum evde bilgisayarı olan öğrencilerin çocukluk çağı duygusal ihmal algısının evde bilgisayar olmayan öğrencilerden daha yüksek olduğu şeklinde değerlendirilebilir.

Yalnızlık puanının öğrencinin evde bilgisayar olma değişkenine göre anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğini belirlemek amacıyla gerçekleştirilen bağımsız grup t testi sonucunda, evde bilgisayarı olan ve evde bilgisayarı olmayan öğrencilerin algı puanları arasındaki fark istatistiksel olarak anlamlı bulunmuştur ($t = -3,877$; $p < 0,05$). Bu durum evde bilgisayarı olmayan öğrencilerin yalnızlık algısının evde bilgisayar olan öğrencilerden daha yüksek olduğu şeklinde değerlendirilebilir.

Problemlİ İnternet Kullanımı puanının öğrencinin evde bilgisayar olma değişkenine göre anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğini belirlemek amacıyla gerçekleştirilen bağımsız grup t testi sonucunda, evde bilgisayarı olan ve evde bilgisayarı olmayan öğrencilerin algı puanları arasındaki fark istatistiksel olarak anlamlı bulunmuştur ($t=-2,355$; $p < 0,05$). Bu durum evde bilgisayarı olmayan öğrencilerin problemlİ internet kullanımı algısının evde bilgisayar olan öğrencilerden daha yüksek olduğu şeklinde değerlendirilebilir.

Tablo 18. Çocukluk Çağı Duygusal/Çocukluk Çağı Fiziksel İhmalİ, Yalnızlık Ve Problemlİ İnternet Kullanımının Evde İnternet Olma Durumuna Göre

		Farklılaşması				
		N	Ort.	SS	t	p
Çocukluk Çağı Fiziksel İhmal	Evet	305	13,18	2,82	-1,078	,282
	Hayır	95	13,56	3,55		
Çocukluk Çağı Duygusal İhmal	Evet	305	18,30	5,03	4,261	,000
	Hayır	95	15,82	4,68		
Yalnızlık	Evet	305	1,71	,54	-4,114	,000
	Hayır	95	1,98	,62		
Problemlİ İnternet Kullanımı	Evet	305	30,26	9,20	-3,380	,001
	Hayır	95	33,93	9,29		

Tablo 18’de görüldüğü gibi, öğrencilerin çocukluk çağı fiziksel ihmal puanlarının öğrencinin evde internet olma değişkenine göre anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğini belirlemek amacıyla gerçekleştirilen bağımsız grup t testi sonucunda, çocukluk çağı fiziksel ihmal puanlarında evde interneti olan ve evde interneti olmayan öğrencilerin algı puanları arasındaki fark istatistiksel olarak anlamlı bulunmamıştır ($p > 0,05$).

Çocukluk Çağı duygusal İhmal puanlarının öğrencinin evde internet olma değişkenine göre anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğini belirlemek amacıyla gerçekleştirilen bağımsız grup t testi sonucunda, çocukluk çağı fiziksel ihmali puanlarında evde interneti olan ve evde interneti olmayan öğrencilerin algı puanları arasındaki fark istatistiksel olarak anlamlı bulunmuştur ($F=4,261$; $p < 0,05$). Bu durum evde interneti olan öğrencilerin çocukluk çağı duygusal ihmal algısının evde bilgisayar olmayan öğrencilerden daha yüksek olduğu şeklinde değerlendirilebilir.

Yalnızlık puanının öğrencinin evde internet olma değişkenine göre anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğini belirlemek amacıyla gerçekleştirilen bağımsız grup t testi sonucunda, evde interneti olan ve evde interneti olmayan öğrencilerin algı puanları arasındaki fark istatistiksel olarak anlamlı bulunmuştur ($F=-4,114$; $p < 0,05$). Bu durum evde interneti olmayan öğrencilerin yalnızlık algısının evde bilgisayar olan öğrencilerden daha yüksek olduğu şeklinde değerlendirilebilir.

Problemli İnternet Kullanımı puanının öğrencinin evde internet olma değişkenine göre anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğini belirlemek amacıyla gerçekleştirilen bağımsız grup t testi sonucunda, evde interneti olan ve evde interneti olmayan öğrencilerin algı puanları arasındaki fark istatistiksel olarak anlamlı bulunmuştur ($F= -3,380$, $p < 0,05$). Bu durum evde interneti olmayan öğrencilerin problemli internet kullanımı algısının evde bilgisayar olan öğrencilerden daha yüksek olduğu şeklinde değerlendirilebilir.

Tablo 19. Çocukluk Çağı Duygusal/Çocukluk Çağı Fiziksel İhmal, Yalnızlık Ve Problemli İnternet Kullanımının Sevgilisi Olma Durumuna Göre Farklılaşması

		N	Ort.	SS	t	p
Çocukluk Çağı Fiziksel İhmal	Hiç olmadı	106	12,73	3,18	-2,246,025	
	1 ve daha fazla	258	13,50	2,92		
Çocukluk Çağı Duygusal İhmal	Hiç olmadı	106	18,58	5,62	1,828	,068
	1 ve daha fazla	258	17,52	4,83		

Yalnızlık	Hiç olmadı	106	1,91	,62	3,438,001
	1 ve daha fazla	258	1,69	,53	
Problemli İnternet Kullanımı	Hiç olmadı	106	32,12	10,21	1,663,097
	1 ve daha fazla	258	30,36	8,70	

Tablo 19’da görüldüğü gibi, öğrencilerin çocukluk çağı duygusal ve fiziksel ihmal puanlarının öğrencinin sevgilisi olma değişkenine göre anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğini belirlemek amacıyla gerçekleştirilen bağımsız grup t testi sonucunda, çocukluk çağı duygusal ihmal ve problemli internet kullanımı puanlarında sevgilisi olan ve sevgilisi olmayan öğrencilerin algı puanları arasındaki fark istatistiksel olarak anlamlı bulunmamıştır ($p > 0,05$).

Çocukluk çağı fiziksel ihmal puanının öğrencinin sevgilisi olma değişkenine göre anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğini belirlemek amacıyla gerçekleştirilen bağımsız grup t testi sonucunda, sevgilisi olan ve sevgilisi olmayan öğrencilerin algı puanları arasındaki fark istatistiksel olarak anlamlı bulunmuştur ($t = -2,246$; $p < 0,05$). Bu durum 1 ve daha fazla sevgilisi olan öğrencilerin çocukluk çağı fiziksel ihmal algısının hiç sevgili olmayan öğrencilerden daha yüksek olduğu şeklinde değerlendirilebilir.

Yalnızlık puanının öğrencinin sevgilisi olma değişkenine göre anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğini belirlemek amacıyla gerçekleştirilen bağımsız grup t testi sonucunda, sevgilisi olan ve sevgilisi olmayan öğrencilerin algı puanları arasındaki fark istatistiksel olarak anlamlı bulunmuştur ($t = -3,438$; $p < 0,05$). Bu durum hiç sevgilisi olmayan öğrencilerin yalnızlık algısının sevgilisi olan öğrencilerden daha yüksek olduğu şeklinde değerlendirilebilir.

Tablo 20. Çocukluk Çağı Duygusal/Çocukluk Çağı Fiziksel İhmal, Yalnızlık Ve Problemlili İnternet Kullanımının Arkadaşlarla Vakit Geçirmeden Keyif Alma Durumuna Göre Farklılaşması

		N	Ort.	SS	t	p
Çocukluk Çağı Fiziksel İhmal	Evet	341	13,33	2,98	,975	,330
	Hayır	59	12,92	3,13		
Çocukluk Çağı Duygusal İhmal	Evet	341	17,79	4,93	,722	,471
	Hayır	59	17,27	5,76		
Yalnızlık	Evet	341	1,73	,54	-3,772	,000
	Hayır	59	2,03	,67		
Problemlili İnternet Kullanımı	Evet	341	30,77	9,37	-1,849	,065
	Hayır	59	33,20	8,98		

Tablo 20’de görüldüğü gibi, öğrencilerin Çocukluk Çağı Duygusal ve fiziksel İhmal ve problemlili internet kullanımı puanlarının öğrencinin arkadaşlarla vakit geçirmekten keyif alma değişkenine göre anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğini belirlemek amacıyla gerçekleştirilen bağımsız grup t testi sonucunda, Çocukluk Çağı Duygusal ve fiziksel İhmal ve problemlili internet kullanımı puanlarında arkadaşlarla vakit geçirmekten keyif alan ve arkadaşlarla vakit geçirmekten keyif almayan öğrencilerin algı puanları arasındaki fark istatistiksel olarak anlamlı bulunmamıştır ($p > 0,05$).

Yalnızlık puanının öğrencinin arkadaşlarla vakit geçirmekten keyif alma değişkenine göre anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğini belirlemek amacıyla gerçekleştirilen bağımsız grup t testi sonucunda, arkadaşlarla vakit geçirmekten keyif alan ve arkadaşlarla vakit geçirmekten keyif almayan öğrencilerin algı puanları arasındaki fark istatistiksel olarak anlamlı bulunmuştur ($t = -3,772$; $p < 0,05$). Bu durum arkadaşlarla vakit geçirmekten keyif almayan öğrencilerin yalnızlık algısının arkadaşlarla vakit geçirmekten keyif alan öğrencilerden daha yüksek olduğu şeklinde değerlendirilebilir.

Tablo 21. Çocukluk Çağı Duygusal/Çocukluk Çağı Fiziksel İhmal, Yalnızlık Ve Problemlİ İnternet Kullanımının Tek Başına Vakit Geçirmeden Keyif Alma Durumuna Göre Farklılaşması

		N	Ort.	SS	t	p
Çocukluk Çağı Fiziksel İhmal	Evet	262	13,37	3,02	,977	,329
	Hayır	138	13,07	2,98		
Çocukluk Çağı Duygusal İhmal	Evet	262	17,58	5,05	-,708	,480
	Hayır	138	17,96	5,06		
Yalnızlık	Evet	262	1,74	,56	-1,565	,118
	Hayır	138	1,83	,60		
Problemlİ İnternet Kullanımı	Evet	262	29,57	9,63	-4,721	,000
	Hayır	138	34,09	8,02		

Tablo 21’de görüldüğü gibi, öğrencilerin çocukluk çağı duygusal ve fiziksel ihmal ve yalnızlık puanlarının öğrencinin tek başına vakit geçirmekten keyif alma değişkenine göre anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğini belirlemek amacıyla gerçekleştirilen bağımsız grup t testi sonucunda, çocukluk çağı duygusal ve fiziksel ihmal ve yalnızlık puanlarında tek başına vakit geçirmekten keyif alan ve tek başına vakit geçirmekten keyif almayan öğrencilerin algı puanları arasındaki fark istatistiksel olarak anlamlı bulunmamıştır ($p > 0,05$).

Problemlİ İnternet kullanımı puanının öğrencinin tek başına vakit geçirmekten keyif alma değişkenine göre anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğini belirlemek amacıyla gerçekleştirilen bağımsız grup t testi sonucunda, tek başına vakit geçirmekten keyif alan ve tek başına vakit geçirmekten keyif almayan öğrencilerin algı puanları arasındaki fark istatistiksel olarak anlamlı bulunmuştur ($t = -4,721$; $p < 0,05$). Bu durum tek başına vakit geçirmekten keyif almayan öğrencilerin problemlİ internet kullanımı algısının tek başına vakit geçirmekten keyif alan öğrencilerden daha yüksek olduğu şeklinde değerlendirilebilir.

Tablo 22. Çocukluk Çağı Duygusal/Çocukluk Çağı Fiziksel İhmal, Yalnızlık Ve Problemlili İnternet Kullanımının Aile İle Vakit Geçirmeden Keyif Alma Durumuna Göre Farklılaşması

		N	Ort.	SS	t	p
Çocukluk Çağı Fiziksel İhmal	Evet	305	13,47	3,06	2,454	,015
	Hayır	95	12,61	2,74		
Çocukluk Çağı Duygusal İhmal	Evet	305	18,44	4,92	5,322	,000
	Hayır	95	15,38	4,80		
Yalnızlık	Evet	305	1,71	,53	-3,897	,000
	Hayır	95	1,97	,66		
Problemlili İnternet Kullanımı	Evet	305	30,30	9,57	-3,236	,001
	Hayır	95	33,81	8,05		

Tablo 22’de görüldüğü gibi, öğrencilerin Çocukluk Çağı Duygusal ve fiziksel ihmal puanlarının öğrencinin aile ile vakit geçirmekten keyif alma değişkenine göre anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğini belirlemek amacıyla gerçekleştirilen bağımsız grup t testi sonucunda, Çocukluk Çağı Duygusal ve fiziksel İhmal puanlarında aile ile vakit geçirmekten keyif alan ve aile ile vakit geçirmekten keyif almayan öğrencilerin algı puanları arasındaki fark istatistiksel olarak anlamlı bulunmuştur ($t = 2,454$ ve $t = 5,322$; $p < 0,05$). Bu durum aile ile vakit geçirmekten keyif alan öğrencilerin çocukluk çağı duygusal ve fiziksel ihmal algısının aile ile vakit geçirmekten keyif almayan öğrencilerden daha yüksek olduğu şeklinde değerlendirilebilir.

Yalnızlık puanının öğrencinin aile ile vakit geçirmekten keyif alma değişkenine göre anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğini belirlemek amacıyla gerçekleştirilen bağımsız grup t testi sonucunda, aile ile vakit geçirmekten keyif alan ve aile ile vakit geçirmekten keyif almayan öğrencilerin algı puanları arasındaki fark istatistiksel olarak anlamlı bulunmuştur ($t = -3,897$; $p < 0,05$). Bu durum aile ile vakit

geçirmekten keyif almayan öğrencilerin yalnızlık algısının aile ile vakit geçirmekten keyif alan öğrencilerden daha yüksek olduğu şeklinde değerlendirilebilir.

Problemli İnternet Kullanımı puanının öğrencinin aile ile vakit geçirmekten keyif alma değişkenine göre anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğini belirlemek amacıyla gerçekleştirilen bağımsız grup t testi sonucunda, aile ile vakit geçirmekten keyif alan ve aile ile vakit geçirmekten keyif almayan öğrencilerin algı puanları arasındaki fark istatistiksel olarak anlamlı bulunmuştur ($t = -3,236$; $p < 0,05$). Bu durum aile ile vakit geçirmekten keyif almayan öğrencilerin problemli internet kullanımı algısının aile ile vakit geçirmekten keyif alan öğrencilerden daha yüksek olduğu şeklinde değerlendirilebilir.

Tablo 23. Çocukluk Çağı Duygusal/Çocukluk Çağı Fiziksel İhmali, Yalnızlık Ve Problemli İnternet Kullanımı Arasındaki İlişkinin İncelenmesi

		Çocukluk Çağı Duygusal İhmali	Çocukluk Çağı Fiziksel İhmali	Yalnızlık	Problemli İnternet Kullanımı
Çocukluk Çağı Duygusal İhmal	r	1			
	p				
	N	400			
Çocukluk Çağı Fiziksel İhmal	r	-,071	1		
	p	,158			
	N	400	400		
Yalnızlık	r	-,127*	-,241*	1	
	p	,011	,000		
	N	400	400	400	
Problemli İnternet Kullanımı	r	,007	-,047	,379*	1
	p	,891	,350	,000	
	N	400	400	400	400

* $p < 0,05$

Tablo 23'te görüldüğü gibi, çocukluk çağı duygusal ve fiziksel ihmal, yalnızlık ve problemli internet kullanımı arasında istatistiksel olarak bir ilişki olup olmadığını belirlemek için korelasyon analizi yapılmıştır. Yapılan analiz sonucunda, çocukluk çağı duygusal ve fiziksel ihmal ile problemli internet kullanımı arasında istatistiksel olarak bir ilişki olmadığı tespit edilmiştir ($p > 0,05$).

Problemli internet kullanımı ile yalnızlık arasında 0,379 oranında orta düzeyde ve pozitif bir ilişki olduğu tespit edilmiştir ($p > 0,05$). Bu durum problemli internet kullanımı arttıkça yalnızlığın arttığı şeklinde değerlendirilebilir.

Çocukluk çağı duygusal ihmal ile yalnızlık arasında -0,127 oranında düşük ve negatif ve çocukluk çağı fiziksel ihmal ile yalnızlık arasında -0,241 oranında düşük ve negatif bir ilişki olduğu tespit edilmiştir ($p < 0,05$). Bu durum çocukluk çağı duygusal ve fiziksel ihmal azaldıkça yalnızlığın arttığı şeklinde değerlendirilebilir.

Tablo 24. Problemli İnternet Kullanımına Çocukluk Çağı Fiziksel İhmal ile Yalnızlık Değişkenlerinin Etkisinin İncelenmesi

		Standart Olmayan Katsayılar	Standart Katsayılar			R ²	F	p
Model		B	Std. Hata	Beta	t	p		
1	Sabit	30,850	2,119		14,556	,000	0,000	,019
	Çocukluk Çağı Fiziksel İhmal	,021	,156	,007	,137	,891		
2	Sabit	17,695	2,526		7,006	,000	0,147	34,128
	Çocukluk Çağı Fiziksel İhmal	,173	,145	,056	1,193	,234		
	Yalnızlık	6,287	,761	,386	8,260	,000		
Bağımlı Değişken: Problemli İnternet Kullanımı								

Tablo 24’te görüldüğü üzere, çocukluk çağı fiziksel ihmalinin problemli internet kullanımı puanındaki etkiyi belirlemek üzere yapılan hiyerarşik regresyon analizi sonucunda, çocukluk çağı fiziksel ihmalinin problemli internet kullanımı istatistiksel açıdan $r=0,007$, $p= 0,891 > 0.05$ düzeyinde etkilemediği tespit edilmiştir.

İlk oluşturulan modele daha sonra yalnızlık puanı eklenmiş ve oluşan yeni modelde çocukluk çağı fiziksel ihmalinin problemli internet kullanımı puanını etkilemediği ve bu durumda yalnızlık puanının $r= 0,386$ $p= 0,000 < 0.05$ etkili olduğu tespit edilmiştir.

Tablo 25. Problemli İnternet Kullanımına Çocukluk Çağı Duygusal İhmal ile Yalnızlık Değişkenlerinin Etkisinin İncelenmesi

		Standart Olmayan Katsayılar	Standart Katsayılar			R ²	F	p
Model	B	Std. Hata	Beta	t	p			
1 Sabit	32,668	1,705		19,160	,000	0,002	,877	,350
Çocukluk Çağı Duygusal İhmal	-,087	,093	-,047	-,937	,350			
2 Sabit	18,320	2,362		7,755	,000	0,146		
Çocukluk Çağı Duygusal İhmal	,087	,088	,047	,989	,323		33,869	,000
Yalnızlık	6,358	,778	,390	8,168	,000			
Bağımlı Değişken: Problemli İnternet Kullanımı								

Tablo 25’te görüldüğü üzere, çocukluk çağı duygusal ihmalinin problemlili internet kullanımı puanındaki etkiyi belirlemek üzere yapılan hiyerarşik regresyon analizi sonucunda, çocukluk çağı fiziksel ihmalinin problemlili internet kullanımını istatistiksel açıdan $r=0,047$, $p= 0,350 > 0.05$ düzeyinde etkilemediği tespit edilmiştir.

İlk oluşturulan modele daha sonra yalnızlık puanı eklenmiş ve oluşan yeni modelde çocukluk çağı fiziksel ihmalinin problemlili internet kullanımı puanını etkilemediği ve bu durumda yalnızlık puanının $r= 0,390$, $p= 0,000 < 0.05$ etkili olduğu tespit edilmiştir.

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM

TARTIŞMA

Lise öğrencilerinde fiziksel ve duygusal ihmal ve yalnızlık düzeyi ile internet bağımlılığı ilişkisinin açıklanması amacıyla hazırlanan çalışmada fiziksel ve duygusal ihmalleri ile yalnızlık arasında negatif yönlü, yalnızlık ve internet bağımlılığı arasındaki ise pozitif yönlü bir ilişki olduğu tespit edilmiştir. Bu sonuçların literatürde yer alan araştırma sonuçları ile karşılaştırılması tartışma başlığı altında bu kısımdaki incelemeyle gerçekleştirilecektir.

Tarı Cömert ve Kayıran (2010), çocuk ve ergenlerde internet kullanımı hakkında yapmış oldukları çalışmada her bireyin internet kullanma amacının farklı olabileceğini, çocuk ve ergenler için ailenin bu durumu göz önünde bulundurması gerektiğini ifade etmişlerdir. Çalışmada ailelere yönelik öneriler getirilmiş, çocukların ve ergenlerin internet kullanımlarının kontrol altına alınması ve takip edilmesi önerilmiştir. Çocukların kendilerini ifade etmeleri açısından olumsuz etkiler ortaya koyan internet bağımlılığının önüne geçilmesi için sosyal faaliyetlere yönelmek önerilmiştir. İnternet kullanım düzeyi ve yalnızlık açısından elde edilen bulgular uyumlu görünmektedir. Araştırmacıların internet bağımlılığı ve yalnızlık ilişkisinde ailenin rollerine odaklanması, çalışmanın sonuçlarının bu çalışmanın sonuçlarından ayırt edici yönünü oluşturmaktadır.

Bayram ve Gündoğmuş (2016), öğrencilerin internet bağımlılığı ve yalnızlık düzeylerini araştırdıkları çalışmada günde 3-4 saat internet başında vakit geçiren çocukların 1-2 saat vakit geçirenlere göre internet bağımlısı olma ihtimalinin daha yüksek olduğunu ortaya koymuştur. İnternetin bilgi amaçlı kullanılmaması durumunda internet bağımlılığının görülme riskinin artması, çalışmada dikkat çekilen sonuçlar arasında yer almaktadır. İnternet başında fazla geçirilen zamanın yalnızlık eğilimini artırdığı çalışmada ulaşılan sonuçlardan birisidir. Yalnızlık ve internet bağımlılığı arasındaki pozitif yönlü ilişkinin varlığı bakımından iki çalışma benzerlik

göstermektedir. Araştırmacıların elde ettikleri sonuçlar, bu çalışmada elde edilen sonuçlar ile uyumlu görünmektedir. İnternet bağımlılığı konusunda erkek öğrencilerin daha fazla risk altında oldukları, araştırmacıların ulaştığı sonuçlar arasındadır. Araştırmada 300 öğrencinin katılımıyla sonuçlara ulaşılması, sonuçların geçerliliğini artırması sebebiyle önemli bir yere sahiptir.

Ümmet ve Ekşi (2016), Türkiye'de genç yetişkinlerin internet bağımlılığını yalnızlık açısından değerlendirmeye almış, bu kapsamda 237 farklı öğrenciyi içeren bir araştırma gerçekleştirmişlerdir. Elde edilen sonuçlara göre yalnızlık düzeyi ile internet bağımlılığı arasında pozitif yönlü bir ilişki vardır ve yaşam yalnızlığı arttıkça internet bağımlılığı düzeyinin de artması söz konusudur. Bu sonuç bizim çalışmamızla uyumlu bir sonuçtur. Araştırmada ayrıca sanal ortamdaki yalnızlık düzeyinin internet bağımlılığı ile aynı yönde ilişkisi olduğunu gösteren sonuçlar elde edilmiştir. Sanal ortam özelinde elde edilen sonuçlar, araştırmacıların ulaştığı sonuçların ayırt edici yönünü oluşturmaktadır. Çalışmalar arasındaki sonuçlar benzer olsa da araştırmacıların yaş ortalaması 20,64 olan öğrencilerle gerçekleşen bir araştırma neticesinde bu sonuçları elde etmesi ulaşılan sonuçların birbirinden ayrıldığı nokta olarak görünmektedir. Araştırmanın gerçekleştiği evren ve örneklemin farklı olması, birbiriyle uyumlu olmayan sonuçların varlığındaki temel etken olarak değerlendirilmeye müsaittir.

Aslan ve Yazıcı (2016), internet bağımlılığı ile ilişkili sosyo-demografik faktörleri üniversite öğrencileri özelinde ele aldıkları çalışmada öğrencilerin sosyal destek algısının düşük olması durumunda internet bağımlılığı seviyesinin arttığını gösteren sonuçlar elde etmişlerdir. Bu sonuç, dolaylı olarak yalnızlık ve internet bağımlılığı ile ilişkili bir yapıda görünmektedir. Başka bir deyişle, bizim çalışmamızdaki sonuçlar ile uyumlu bulgular ortaya konmuştur. Araştırma sonuçlarına göre internet bağımlılığı öğrencinin sosyallik düzeyinin düşük olması ile ilişkili bir durum olarak ortaya çıkmaktadır. 910 öğrencinin katılım göstermesi, araştırma sonuçlarının geçerliliğini artırmaktadır.

Balcı ve Gülnar (2009), üniversite öğrencilerinin internet bağımlılığı ve internet bağımlılarının profilini araştırdıkları çalışmada 953 öğrenciyi içeren bir anket araştırması yapmışlardır. Bu araştırmanın sonuçlarına göre internet bağımlılığı

olan öğrencilerin, yalnızlık eğilimi olan bireyler olduğu gösterilmiştir. Araştırmacılar, yalnızlığın internet bağımlılığını etkileyen bir unsur olarak öne çıktığı yönünde sonuçlar elde etmişlerdir. Bizim çalışmamızda da yapılan regresyon analizinde yalnızlık düzeyinin problemlili internet kullanımına etki etmesi bu çalışmanın sonuçları ile uyumludur.

Savi Çakar, İkiz ve Asıcı (2018), çocukluk çağı travmaları ve umutsuzluk konusunda yapmış oldukları çalışmada psikolojik danışman adaylarını içerecek şekilde bir çalışma ortaya koymuşlar ve 195 psikolojik danışman adayıyla görüşme gerçekleştirmişlerdir. Araştırmada elde edilen sonuçlara göre çocukluk çağındaki travmalar, gelecekle ilgili umutsuzluk düzeyinin artmasına neden olmaktadır. Umutsuzluk eğilimi, bireylerin yalnızlıklarını etkileyen bir yapıda olması sebebiyle çalışma, bu kısımda kendisine yer edinmiştir. Bu çalışmada elde edilen sonuçlar dolaylı olarak bizim çalışmamızla uyumludur denilebilir.

Demirci (2016), çocukluk çağı travmaları hakkında yapmış olduğu çalışmada toplam 201 üniversite öğrencisini içeren bir araştırma gerçekleştirmiştir. Araştırmacının elde ettiği sonuçlara göre çocukluk çağında karşılaşılan cinsel istismar, duygusal istismar ve duygusal ihmal çocukların gelecekte farklı psikiyatrik rahatsızlıklar ile yüzleşmesine neden olmaktadır. Çocukluk çağı travmalarının yalnızlığın ortaya çıkmasına doğrudan ya da dolaylı biçimde neden olabileceği, bu çalışmanın sonuçları aracılığıyla yapılabilecek çıkarımlardan birisidir.

Alpay, Aydın ve Bellur (2017), çocukluk çağı travmaları ile depresyon ve stres özelinde bir araştırma yapmışlardır. Araştırmada kapsamında Mersin, Adana ve Diyarbakır şehirlerindeki 300 farklı kadın katılımcı ile görüşülmüştür. Elde edilen sonuçlara göre depresyon ve stres belirtileri, çocukluk çağı travmalarının etkisi altında şekillenen bir yapıdadır. Depresyon içerisine giren bireyin kendisini çevresinden soyutlaması ve yalnızlaşması, çocukluk çağı travmalarının yalnızlıkla ilişkisini gösteren bir sonuç olarak görünmektedir. Araştırmacılar ayrıca çocukluk çağı travmalarının depresyona olan etkisinde duygu düzenlemenin önemli bir etken olduğunu ortaya koymuşlardır. Çocukluk dönemindeki ihmal ve istismarın depresyona neden olması, bu çalışma ile uyumlu bir sonuç niteliği taşımaktadır.

Bostancı vd. (2006), “üniversite öğrencilerinde çocukluk çağı travmalarının depresif belirtiler üzerine etkisi” başlıklı makalede 17-33 yaş aralığındaki 378 öğrenci ile görüşmeler yapmışlardır. Araştırmacılar, çocukluk çağında travma yaşayan çocukların depresif belirti düzeylerinin daha yüksek olduğu yönünde bulgular elde etmişlerdir. Buna göre çocukluk çağı travmalarının yalnızlık eğiliminin artmasında belirleyici bir etken olduğu anlaşılmaktadır. Çocukluk çağında yaşanan travmaların yetişkinlik döneminde problemlere yol açan bir yapıda olması ile depresyon ve yalnızlık sonuçları ilişkilendirilmektedir. Farklı yaş aralığının olması ve depresif belirtilere odaklı bir şekilde araştırma yapılması, çalışmalar arasındaki farklılıkların temel nedeni olarak görülmektedir.

Güneri Yöyen (2017), çocukluk çağı travması ve benlik saygısı hakkında çalışma gereğince İstanbul Gelişim Üniversitesinde 530 öğrencinin katılımının olduğu bir araştırma yapmıştır. Araştırmada çocukluk çağı travmasının varlığının benlik saygısı düzeyini düşürdüğü, yani çocukluk çağı travmaları ile benlik saygısı arasında ters orantılı bir ilişki olduğu yönünde sonuçlar elde edilmiştir. Düşük benlik saygısının yalnızlığa neden olabilecek tehditler arasında yer alması, bu çalışmanın sonuçları ile uyumlu görünmektedir. Araştırmacı, çocukluk çağındaki travmaların erkek öğrencilerde daha fazla olduğunu ve travmanın cinsiyete göre farklılaşabileceğini ortaya koymuştur.

SONUÇ VE ÖNERİLER

Günümüzün sorunlarından birisi olarak internet bağımlılığının insanların çocukluk çağında yaşadıkları travmaların etkisiyle birlikte yalnızlaşma eğilimi göstermesi ile ilişkili olduğu düşünülmektedir. Bu düşünce etrafında yapılan bu çalışmada lise öğrencilerinin yaşadığı çocukluk çağı travmaları ve yalnızlık seviyesi ile internet bağımlılığı ilişkisi araştırılmıştır.

Lise öğrencilerinde çocukluk çağı travmaları ve yalnızlık düzeyi ile internet bağımlılığı arasındaki ilişkinin açıklanması amacıyla hazırlanan çalışmada lise öğrencileri; çocukluk çağındaki fiziksel ihmal, çocukluk çağındaki duygusal ihmal, yalnızlık ve problemli internet kullanımı açısından değerlendirmeye alınmıştır. Çalışmada elde edilen sonuçlara göre erkek öğrencilerin yalnızlık algısı kız öğrencilere göre daha yüksektir. 13-15 yaş aralığındaki öğrencilerin yalnızlık algısı 15-18 yaş aralığındaki öğrencilere göre daha yüksektir. Benzer şekilde 13-15 yaş aralığındaki öğrencilerin problemli internet kullanımı düzeyi 15-18 yaş aralığındaki öğrencilere göre daha yüksektir.

Ulaşılan sonuçlara göre lise öğrencilerinin çocukluk çağı fiziksel ihmal ve çocukluk çağı duygusal ihmal mağduru olmalarının problemli internet kullanımı ile ilişkisi bulunmamaktadır.

Lise öğrencilerinde problemli internet kullanımı ve yalnızlık arasında orta düzeyde ve pozitif yönlü bir ilişki olduğu belirlenmiştir. Yani problemli internet kullanım düzeyi arttıkça yalnızlık da artacaktır. İnternet bağımlılığının yalnızlık eğilimi aracılığıyla tetikleyen bir yapıda olduğu bu sonuç aracılığıyla yapılabilecek bir çıkarım olarak görünmektedir.

Çocukluk çağındaki travmalar ve yalnızlık arasındaki ilişkiye yönelik yapılan değerlendirmeler düşük düzeyde ve negatif yönlü bir etkileşim olduğunu göstermiştir. Bu sonuca göre çocukluk çağı duygusal ve fiziksel ihmalinin azalması ile birlikte yalnızlık düzeyi artmaktadır.

Lise öğrencilerinde problemli internet kullanımı, çocukluk çağı travmaları ve yalnızlık değişkenlerinin arasındaki etkileşimine yönelik değerlendirme yapıldığında ise anlamlı farklılık meydana getirecek bir sonuç ile karşılaşılmamıştır.

Çalışmada elde edilen sonuçlar dikkate alınarak aşağıdaki öneriler getirilmektedir:

KAYNAKÇA

Aker, A. Tamer. *Temel sağlık hizmetlerinde ruhsal travmaya yaklaşım*. Uzerler Yayınevi, Ankara, 2012.

Alpay, Emre Han, Arzu Aydın, Zümrüt Bellur. “Çocukluk çağı travmalarının depresyon ve travma sonrası stres belirtileri ile ilişkisinde duygu düzenleme güçlüklerinin aracı rolü”. *Klinik Psikiyatri Dergisi*, 2017, 20: 218-226.

- Alsancak, Cansu. *Çocukluk çağı travmaları ve bağlanma özellikleri ile obsesif inanışlar ve obsesif kompulsif belirtilerin ilişkisinde dünyaya ilişkin varsayımların aracılık rolü*. Yüksek Lisans Tezi, Hacettepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, 2016, Ankara.
- Altınbaşak, İpek. "İnternet reklamcılığı ve internet reklamı ölçümlemesi üzerine bir uygulama". *Ege Akademik Bakış Dergisi*, 2009, 9 (2): 463-487.
- Arısoy, Özden. "İnternet bağımlılığı ve tedavisi". *Psikiyatride Güncel Yaklaşımlar Dergisi*, 2009, 1: 55-67.
- Armağan, Ahsen. "Yalnızlık ve kişilerarası iletişim ilişkisi: öğrenciler üzerinde bir araştırma". *Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 2014, 7 (30): 27-43.
- Aslan, Eda, Aylin Yazıcı. "Üniversite öğrencilerinin internet bağımlılığı ve ilişkili sosyodemografik faktörler". *Klinik Psikiyatri Dergisi*, 2016, 19: 109-117.
- Ayan, Altan. "Yalnızlık ve utangaçlık düzeyinin öz yeterlilik ve öfke kontrolü üzerine etkisi". *Anadolu Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 2017, 17 (1): 87-108.
- Ayas, Tuncay, Mehmet Barış Horzum. "İlköğretim öğrencilerinin internet bağımlılığı ve aile internet tutumu". *Türk Psikolojik Danışma ve Rehberlik Dergisi*, 2013, 4 (39): 46-57.
- Balcı, Şükrü, Birol Gülnar. "Üniversite öğrencileri arasında internet bağımlılığı ve internet bağımlıların profili". *Selçuk Üniversitesi İletişim Fakültesi Dergisi*, 2009, 6 (1): 5-22.
- Bayram, Saffet Burak, Gufran Gündoğmuş. "İlköğretim öğrencilerinin internet bağımlılığı eğilimlerinin ve yalnızlık düzeylerinin çeşitli değişkenlere göre incelenmesi". *Akademik Bakış Dergisi*, 2016, 54: 1-12.
- Bernard, Sylvia. "Loneliness and social isolation". *Working Paper*, 2013, 1-44.

- Bostancı, Nihal, Banu Albayrak, İlkey Bakoğlu, Şenay Çoban. “Üniversite öğrencilerinde çocukluk çağı travmalarının depresif belirtileri üzerine etkisi”. *New Symposium Journal*, 2006, 44 (2): 100-106.
- Bozkurt, Hasan, Serkan Şahin, Salih Zoroğlu. “İnternet bağımlılığı: güncel bir gözden geçirme”. *Journal of Contemporary Medicine*, 2016, 6 (3): 235-247.
- Buss, Kirsten E., Jeffrey M. Warren, Evette Horton. “Trauma and treatment in early childhood”. *The Professional Counselor*, 2015, 5 (2): 225-237.
- Caldwell, Charmine, Teddi Cunningham. “Internet addiction and students”. *VISTAS Articles*, 2010, 1-10.
- Çakır Balta, Özlem, Mehmet Barış Horzum. “İnternet bağımlılığı testi”. *Eğitim Bilimleri ve Uygulama Dergisi*, 2016, 7 (1): 87-102.
- Çapan, Bahtiyar Eraslan, Mehmet Sarıçalı. “Problemli facebook kullanımında sosyal ve duygusal yalnızlığın rolü”. *İnönü Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 2016, 17 (3): 53-66.
- Çetin, Aysun, Arzu Alacalar. “İş yaşamında yalnızlığı yordamada kişilik özellikleri ile algılanan sosyal ve örgütsel desteğin rolü”. *Uluslararası Yönetim İktisat ve İşletme Dergisi*, 2016, 12 (27): 193-216.
- Çolak, Burçin, Ahmet Kokurcan, Hüseyin Hamdi Özsan. “DSM’ler boyunca travma kavramının seyri”. *Kriz Dergisi*, 2010, 18 (3): 19-25.
- Demirci, Kadir. “Çocukluk çağı travmaları ve obsesif kompulsif belirtilerin ilişkisinin incelenmesi”. *Journal of Mood Disorders*, 2016, 6 (1): 7-13.
- Dinleyici, Meltem, Figen Şahin Dağlı. “Duygusal ihmal, istismar ve çocuk hekiminin rolü”. *Osmangazi Tıp Dergisi*, 2016, 38: 1-10.
- Durak Batıgün, Ayşegül, Nevin Kılıç. “İnternet bağımlılığı ile kişilik özellikleri, sosyal destek, psikolojik belirtiler ve bazı demografik değişkenler arasındaki ilişkiler”. *Türk Psikoloji Dergisi*, 2011, 26 (67): 1-10.

- Durak Batıgün, Ayşegül. “İntihar olasılığı ve cinsiyet”. *Türk Psikoloji Dergisi*, 2008, 23 (62): 65-75.
- Durualp, Ender, Pınar Çiçekoglu. “Yetiştirme yurdunda kalan ergenleri yalnızlık düzeyinin internet bağımlılığı ve çeşitli değişkenler açısından incelenmesi”. *Dokuz Eylül Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 2013, 15 (1): 29-46.
- Eliaçık, Mustafa, Fırat Erdoğan, Sevil Karaman, Göktuğ Demirci, İlke Özahi İpek. “Çocukluk çağı travmalarının değerlendirilmesi”. *The Journal of Pediatric Research*, 2014, 1 (2): 70-75.
- Ertekin, Yusuf Haydar, Hülya Ertekin, Ayşegül Uludağ, Murat Tekin. “İlköğretim sekizinci sınıf öğrencilerinde internet bağımlılığı”. *Türk Aile Hekimi Dergisi*, 2016, 20 (2): 72-76.
- Erten, Evrim, Alsı Funda Kalkay Uney, Nurhan Fıstıkçı. “Bipolar bozukluk ve çocukluk çağı travması”. *Psikiyatride Güncel Yaklaşımlar Dergisi*, 2015, 7 (2): 157-165.
- Fırat, Sümeyra, Bora Baskak. “Gelişimsel travmanın uzun dönem etkileri ve bunlara aracılık eden nörobiyolojik mekanizmalar”. *Kriz Dergisi*, 2012, 20 (1-2-3-): 25-41.
- Gökçearslan, Şahin, Mustafa Serkan Günbatar. “Ortaöğrenim öğrencilerinde internet bağımlılığı”. *Kuram ve Uygulama Dergisi*, 2012, 2 (2): 10-24.
- Göktepe, Kübra. *Çocukluk çağı travma sonrası duygusal stres ölçeğinin uyarlama, geçerlik ve güvenirlik çalışması*. Yüksek Lisans Tezi, Üsküdar Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, 2014, İstanbul.
- Gül, Ahmet, Hesna Gül, Nurper Ezberk Özen, Salih Battal. “Major depresyon hastalarında çocukluk çağı travmaları ve başa çıkma tutumlarının cinsiyete özgü farklılıkları”. *Türk Psikiyatri Dergisi*, 2017, 28 (4): 246-254.

- Güneri Yöyen, Elif. “Çocukluk çağı travması ve benlik saygısı”. *International Journal of Social Sciences and Education Research*, 2017, 3 (1): 267-282.
- Günlü, Aykut, Aydoğan Aykut Ceyhan. “Ergenlerde internet ve problemli internet kullanım davranışının incelenmesi”. *Addicta The Turkish Journal on Addictions*. 2017, 4 (1): 75-117.
- Hawkley, C. Louise, John T. Cacioppo. “Loneliness matters”. *Ann Behavioral Medicine*, 2010, 40 (2): 1-14.
- İnci, Figen, Handan Boztepe. “Travma sonrası büyüme: öldürmeyen acı güçlendirir mi”. *Psikiyatri Hemşireliği Dergisi*, 2013, 4 (2): 80-84.
- Kaya, Nurten, Hatice Kaya, Nurdan Yalçın Atar, Nuray Tarhan, Zehra Eskimez, Aylin Palloş, Aylin Aktaş. “Hemşirelik ve ebeler öğrencilerinin öfke ve yalnızlık özellikleri”. *Hemşirelikte Eğitim ve Araştırma Dergisi*, 2012, 9 (2): 18-26.
- Köksal, Yüksel. “İnternet bağımlılığı ile internetten alışveriş ilişkisi üzerine bir inceleme: üniversite öğrencileri uygulaması”. *Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 2015, 7 (12): 117-130.
- Kuss, J. Daria. “Internet addiction”. *Addicta The Turkish Journal on Addictions*, 2016, 3 (2): 185-192.
- Kutlu, Mustafa, Mustafa Savcı, Yasin Demir, Ferda Aysan. “Young internet bağımlılığı testi kısa formunun Türkçe uyarlaması”. *Anadolu Psikiyatri Dergisi*, 2016, 17: 69-76.
- Küçük, Emine Ela. “Üniversite öğrencilerinin problemli internet kullanımları ve sağlıklarına etkisi ile ilgili görüşlerinin değerlendirilmesi”. *Tepecik Eğitim ve Araştırma Hastanesi Dergisi*, 2017, 27 (3): 211-216.
- Melek, Meltem, Ufuk Çobanoğlu, Salim Bilici, Abdullah Ceylan, Burhan Beğler, Serdar Epçaçan. “Çocukluk çağı travmalarına genel yaklaşım”. *Van Tıp Dergisi*, 2013, 20 (4): 266-273.

- Müezzın, Emre. “Lise öğrencilerinde internet bağımlılığının yoksunluk, kontrol güçlüğü, işlevsellikte bozulma ve sosyal izolasyon bağlamında incelenmesi”. *Sakarya Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 2017, 7 (3): 541-551.
- Otrar, Mustafa, Esra Bayraktar. “Tek ebeveynli ergenlerde algılanan yalnızlık düzeyleriyle öfke ifade tarzları arasındaki ilişkinin incelenmesi”. *Eğitim ve Öğretim Araştırmaları Dergisi*, 2016, 5 (17): 137-144.
- Özen, Üstün, M. Burçin Korukçu Sarıcı. “Yalnızlık olgusu ve sanal sohbetin yalnızlığın paylaşımına etkisi”. *Atatürk Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, 2010, 24 (1): 149-159.
- Özen, Yener. “Psikolojik travmanın insanlık kadar eski tarihi”. *Sosyal Bilimler Dergisi*, 2017, 1 (2): 104-117.
- Özgel, İshak. “Sosyolojik tefsir bağlamında yalnızlık sorunu karşısında Kur’an”. *Ekev Akademi Dergisi*, 2014, 18 (59): 331-354.
- Satan, Ayşin Aydınay. “Ortaöğretim öğrencilerinde akran baskısının internet bağımlılığına olan etkisi”. *The Journal of Academic Social Science Studies*, 2013, 6 (8): 511-526.
- Savcı, Mustafa, Ferda Aysan. “Teknolojik bağımlılıklar ve sosyal bağımlılık”. *Düşünen Adam Dergisi*, 2017, 30: 202-216.
- Savi Çakar, Firdevs, Fatma Ebru İkiz, Esra Asıcı. “Çocukluk çağı travmaları ve umutsuzluğun psikolojik belirtileri yordama düzeyi “. *Uluslararası Eğitim Bilimleri Dergisi*, 2018, 5 (14): 85-100.
- Sırakaya, Mustafa, S. Sadi Seferoğlu. “Öğretmen adaylarının problemli internet kullanımlarının incelenmesi”. *Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 2013, 28 (1): 356-368.
- Sonderby, Lars Christian. “Loneliness: an integrative approach”. *Journal of Integrated Social Sciences*, 2013, 3 (1): 1-29.

- Şenyuva, Gülçin, M. Fatih Yavuz. “Fiziksel şiddet olgularında travma sonrası stres bozukluğunun değerlendirilmesi”. *Adli Tıp Dergisi*, 2009, 23 (1): 1-14.
- Tarı Cömert, İtır, Sinan Mahir Kayıran. “Çocuk ve ergenlerde internet kullanımı”. *Çocuk Dergisi*, 2010, 10 (4): 166-170.
- Taş, İbrahim. “Relationship between internet addiction, gaming addiction and school engagement among adolescents”. *Universal Journal of Educational Research*, 2017, 5 (12): 2304-2311.
- Uz Baş, Aslı, F. Selda Öz Soysal, Ferda Aysan. “Üniversite öğrencilerinde problemli internet kullanımının psikolojik iyi oluş ve sosyal destek ile ilişkisi”. *İnsan ve Toplum Bilimleri Araştırmaları Dergisi*, 2016, 5 (4): 1035-1046.
- Ümmet, Durmuş, Füsun Ekşi. “Türkiye’de genç yetişkinlerde internet bağımlılığı: yalnızlık ve sanal ortam yalnızlık bağlamında bir inceleme”. *Türk Bağımlılıklar Dergisi*, 2016, 3 (1): 29-53.
- Weinstein, Aviv. “Internet addiction disorders: overview and controversies”. *Behavioral Addictions*, 2014, 99-117.
- Widyanto, Laura, Mark Griffiths. “Internet addiction: a critical review”. *Int J Ment Health Addict*, 2006, 4: 31-51.
- Yaşar, M. Ruhat. “Yalnızlık”. *Fırat Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 2007, 17 (1): 237-260.
- Yıldırım, Arzu. “İnternetin görünen yüzü”. *Karamanoğlu Mehmetbey Üniversitesi Sosyal ve Ekonomik Araştırmalar Dergisi*, 2014, 16 (1): 51-59.
- Yılmaz, Eray, Yusuf Levent Şahin, Halil İbrahim Haseski, Osman Erol. “Lise öğrencilerinin internet bağımlılık düzeylerinin çeşitli değişkenlere göre incelenmesi”. *Eğitim Bilimleri Araştırmaları Dergisi*, 2014, 4 (1): 133-144.
- Zorbaz, Osman, Meliha Tuzgöl Dost. “Lise öğrencilerinin problemli internet kullanımının cinsiyet, sosyal kaygı ve akran ilişkileri açısından

incelenmesi". *Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 2014, 29 (1): 298-310.

EKLER

Ek 1. Etik Kurul Onayı

BEYKENT ÜNİVERSİTESİ

REKTÖRLÜĞÜ

23.03.2018

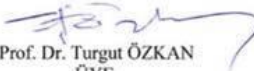
Enstitümüz Psikoloji Anabilim Dalı Klinik Psikoloji (tezli) programı öğrencisi **Nükte BALCI**'nın "**Lise Öğrencilerinde Çocukluk Çağı Travmaları ve Yalnızlık Düzeyi ile İnternet Bağımlılığı Arasındaki İlişkinin İncelenmesi**" konulu tezine anket çalışması yapması Etik Kurulumuzca uygun görülmüştür.

ETİK KURUL ÜYELERİ

Prof. Dr. Ebru URAL
BAŞKAN

Prof. Dr. Akile Reşide GÜRSOY
ÜYE

Prof. Dr. Selahattin SARI
ÜYE

Prof. Dr. Turgut ÖZKAN
ÜYE

Prof. Dr. Tekin MİLMİŞ
ÜYE

Prof. Dr. Ali Vahit TURHAN
ÜYE

Prof. Dr. Oğuz MAKAL
ÜYE

Prof. Dr. Nihat KÜÇÜKSAVAŞ
ÜYE

Prof. Dr. Erdoğan TAŞKIN
ÜYE

Beykent Üniversitesi İletişim Hattı: 444 1997 - 0850 340 34 34 - www.beykent.edu.tr

Ayazağa-Madık Yerleşkesi: Ayazağa Mahallesi Hadım Kuru Yolu Cad. No: 19, Sarıyer 34396 İstanbul / Faks: (0212) 289 64 90
Beylikdüzü Yerleşkesi: Cumhuriyet Mah. Gürpınar Yolu Cad. No: 3/A, Beykent Siteleri, Büyükdere 34500 İstanbul / Faks: (0212) 867 55 68
Taksim Yerleşkesi: Sarıyer Cad. No: 65, Taksim, Beyoğlu 34437 İstanbul / Faks: (0212) 243 02 78 - info@beykent.edu.tr

Ek 2. Milli Eğitim Müdürlüğü Ölçek Uygulama İzni

T.C.
ANTALYA VALİLİĞİ
İl Milli Eğitim Müdürlüğü

Sayı : 98057890-20-E.9007572
Konu : Anket Uygulaması

07.05.2018

İL MİLLİ EĞİTİM MÜDÜRLÜĞÜNE
ANTALYA

Beykent Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Psikoloji Anabilim Dalı, Klinik Psikoloji (Tezli) Programı Öğrencisi Nükte BALCI'nın "Lise Öğrencilerinde Çocukluk Çağı Travmaları ve Yalnızlık Düzeyi ile İnternet Bağımlılığı Arasındaki İlişkinin İncelenmesi" adlı araştırmasını, Müdürlüğümüz Muratpaşa İlçesi Yavuz Selim Anadolu Lisesi, Muratpaşa Anadolu Lisesi ve Bilfen Anadolu Lisesinde uygulama isteği ile ilgili 25/04/2018 tarih ve 4756 sayılı yazısı, İl Milli Eğitim Müdürlüğü Araştırma Değerlendirme ve İnceleme komisyonumuz tarafından, 05/04/2018 tarihinde incelenerek "Milli Eğitim Bakanlığına Bağlı Okul ve Kurumlarda Yapılacak Araştırma, Yarışma ve Sosyal Etkinlik İzinlerine Yönelik İzin ve Uygulama Genelgesi" esaslarına uygun olduğu tespit edilmiştir.

Komisyonumuzca, "Lise Öğrencilerinde Çocukluk Çağı Travmaları ve Yalnızlık Düzeyi ile İnternet Bağımlılığı Arasındaki İlişkinin İncelenmesi" isimli araştırmasını, Müdürlüğümüz Muratpaşa İlçesi Yavuz Selim Anadolu Lisesi, Muratpaşa Anadolu Lisesi ve Bilfen Anadolu Lisesinde öğrenim gören öğrencilere, bahse konu Genelge ve çalışma takvimi doğrultusunda, eğitim-öğretim faaliyetlerini aksatmaksızın yapılması,

Söz konusu araştırmanın bitimine müteakip; sonuç raporunun bir örneğinin CD ortamında Müdürlüğümüz Ar-Ge bürosuna gönderilmesi kaydıyla uygulanması, Komisyonca uygun görülmüştür.

Makamlarınızca da uygun görüldüğü takdirde, Valilik Makamının 23/02/2015 tarih ve 5347 sayılı yetki devrine göre olurlarınıza arz ederim.

Mehmet KARAKAŞ
Müdür a.
Müdür Yardımcısı

OLUR
07.05.2018

Yüksel ARSLAN
Vali a.
İl Milli Eğitim Müdürü

Ek 3. Anket Formu

T.C. Beykent Üniversitesi

Sosyal Bilimler Araştırmaları Etik Kurulu

BİLGİLENDİRİLMİŞ GÖNÜLLÜ ONAM FORMU

Sizi Nükte Balcı tarafından yürütülen “Lise Öğrencilerinde Çocukluk Çağı Travmaları ve Yalnızlık Düzeyi ile İnternet Bağımlılığı Arasındaki İlişkinin İncelenmesi” başlıklı araştırmaya davet ediyoruz. Bu araştırmanın amacı lise öğrencilerinde çocukluk çağı travmaları ve yalnızlık düzeyi ile internet bağımlılığı arasındaki ilişkinin incelenmesidir. Sizden istenen sadece kağıt üzerinde verilmiş olan sorulara samimi cevap vermenizdir. Ses kaydı ve görüntü alınmayacaktır. Araştırmada sizden tahminen 7-8 dakika ayırmanız istenmektedir. Araştırmaya sizin dışınızda tahminen 400 kişi katılacaktır. Bu çalışmaya katılmak tamamen **gönüllülük** esasına dayanmaktadır. Çalışmanın amacına ulaşması için sizden beklenen, bütün soruları eksiksiz, kimsenin baskısı veya telkini altında olmadan, size en uygun gelen cevapları içtenlikle verecek şekilde cevaplamanızdır. Bu formu okuyup onaylamanız, araştırmaya katılmayı kabul ettiğiniz anlamına gelecektir. Ancak, çalışmaya katılmama veya katıldıktan sonra herhangi bir anda çalışmayı bırakma hakkına da sahipsiniz. Bu çalışmadan elde edilecek bilgiler tamamen araştırma amacı ile kullanılacak olup kişisel bilgileriniz **gizli tutulacaktır**; ancak verileriniz yayın amacı ile kullanılabilir. İletişim bilgileriniz ise sadece izninize bağlı olarak ve farklı araştırmacıların sizinle iletişime geçebilmesi için “ortak katılımcı havuzuna” aktarılabilir. Eğer araştırmanın amacı ile ilgili verilen bu bilgiler dışında şimdi veya sonra daha fazla bilgiye ihtiyaç duyarsanız araştırmacıya şimdi sorabilir veya nukte.balci@gmail.com e-posta adresi ve 5321666916 numaralı telefondan ulaşabilirsiniz. Araştırma tamamlandığında genel/size özel sonuçların sizinle paylaşılmasını istiyorsanız lütfen araştırmacıya iletiniz.

Yukarıda yer alan ve araştırmadan önce katılımcıya verilmesi gereken bilgileri okudum ve katılmam istenen çalışmanın kapsamını ve amacını, gönüllü olarak üzerime düşen sorumlulukları anladım. Çalışma hakkında yazılı ve sözlü açıklama aşağıda adı belirtilen araştırmacı/araştırmacılar tarafından yapıldı. Bana, çalışmanın muhtemel riskleri ve faydaları sözlü olarak da anlatıldı. Kişisel bilgilerimin özenle korunacağı konusunda yeterli güven verildi.

Bu koşullarda söz konusu araştırmaya kendi isteğimle, hiçbir baskı ve telkin olmaksızın katılmayı kabul ediyorum.

Katılımcının:

Adı-Soyadı:.....

İmzası: İletişim Bilgileri: e-posta:

Telefon:

İletişim bilgilerimin diğer araştırmacıların benimle iletişime geçebilmesi için “ortak araştırma havuzuna” aktarılmasını; ☐ kabul ediyorum ☐ kabul etmiyorum (lütfen uygun seçeneği işaretleyiniz)

Velayet veya Vesayet Altında Bulunanlar İçin:

Veli veya Vasisinin

Adı-Soyadı:.....

İmzası:

Araştırmacının

Adı-Soyadı:.....

İmzası:

Sahidin:

Adı-Soyadı:.....

İmzası:

KİŞİSEL BİLGİ FORMU

Değerli katılımcı;

Aşağıda vereceğiniz cevaplar Beykent Üniversitesi'nde yapılmakta olan yüksek lisans tez çalışmasında bilimsel amaçlı olarak kullanılacaktır. Vermiş olduğunuz bilgiler gizli tutulacaktır. Ölçekler üzerinde kimliğinizi belirten herhangi bir soru bulunmamaktadır. Çalışma kişisel bilgi formu, internet bağımlılık ölçeği, yalnızlık ölçeği ve çocukluk çağı travmaları ölçeği olmak üzere 4 bölümden oluşmaktadır sorulara vereceğiniz samimi cevaplar bu çalışmanın objektifliği açısından yararlı olacaktır. Bu nedenle mümkün olduğunca size uyan cevabı işaretleyiniz. Lütfen her maddeyi cevaplandığınızdan emin olunuz. Katılımınız için teşekkür ederim.

YÜKSEK LİSANS ÖĞRENCİSİ

NÜKTE BALCI

1.Cinsiyet

Kız() Erkek ()

2. Yaşınız

3. Kaçınıcı Sınıfta Okuyorsunuz?

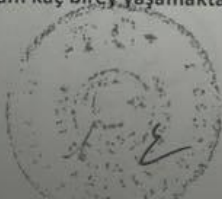
9.Sınıf () 10 Sınıf () 11 Sınıf () 12 Sınıf ()

4.Not Ortalamanız kaç?....

5. Kaçınıcı Çocuksunuz?

İlk Çocuk () Ortanca Çocuk () Son Çocuk () Tek Çocuk ()

6.Evde toplam kaç birey yaşamaktadır?

7. Anne babanızın birliktelik durumu nedir?

Beraber() Evli ama ayrı yaşıyor() Boşandı()

Annemi kaybettim() Babamı kaybettim()

Annem yeniden evlendi() Babam yeniden evlendi()

8. Anne babanızın çalışma durumu?

Anne=Çalışıyor() Çalışmıyor() Baba=Çalışıyor() Çalışmıyor()

9. Ailenizin aylık gelir düzeyi nedir ?

0-1000() 1000-2000() 2000-3000() 3000-4000() 4000+()

10. Evinizde bilgisayar var mı?

Evet() Hayır()

11. Evinizde internet var mı?

Evet() Hayır()

12. İnternete daha çok nereden bağlanıyorsunuz?

Ev() Okul() İnternet kafe() Cep Telefonu() Arkadaşlar()

13. Gün içerisinde internette ne kadar vakit geçiriyorsunuz?

15-45dk() 1-2saat() 3-4saat() 4-5saat() 6saat ve üzeri()

14. İnterneti daha çok hangi sebeple kullanıyorsunuz?

Ödev() Film-müzik() sohbet-whatsapp() Oyun()

15. Arkadaşlarımla vakit geçirmekten keyif alırım. Evet() Hayır()

16. Tek başıma vakit geçirmekten keyif alırım. Evet() Hayır()

17. Ailemle vakit geçirmekten keyif alırım. Evet() Hayır

ÇOCUKLUK ÇAĞI TRAVMALARI ÖLÇEĞİ

Bu sorular çocukluğunuzda ve ilk gençliğinizde (18 yaşından önce) başınıza gelmiş olabilecek bazı olaylar hakkındadır. Her bir soru için sizin durumunuza uyan rakamı daire içerisine alarak işaretleyiniz. Sorulardan bazıları özel yaşamınızla ilgilidir. Lütfen elinizden geldiğince gerçeğe uygun yanıt veriniz. Yanıtlarınız gizli tutulacaktır.

Çocukluğumda ya da ilk gençliğimde...

1. Evde yeterli yemek olmadığında aç kalırdım

1. Hiç Bir Zaman 2. Nadiren 3. Kimi Zaman 4. Sık Olarak 5. Çok Sık

2. Benim bakımımı ve güvenliğimi üstlenen biri olduğumu biliyordum.

1. Hiç Bir Zaman 2. Nadiren 3. Kimi Zaman 4. Sık Olarak 5. Çok Sık

3. Ailemde önemli ve özel biri olduğum duygusunu hissetmeme yardımcı olan biri vardı

1. Hiç Bir Zaman 2. Nadiren 3. Kimi Zaman 4. Sık Olarak 5. Çok Sık

4. Yırtık sökükle ya da kirli giysiler içerisinde dolaşmak zorunda kalırdım.

1. Hiç Bir Zaman 2. Nadiren 3. Kimi Zaman 4. Sık Olarak 5. Çok Sık

5. Sevdiğimi hissediyordum

1. Hiç Bir Zaman 2. Nadiren 3. Kimi Zaman 4. Sık Olarak 5. Çok Sık

6. Anne ve babamın benim doğmuş olmamı istemediklerini düşünüyordum

1. Hiç Bir Zaman 2. Nadiren 3. Kimi Zaman 4. Sık Olarak 5. Çok Sık

7. Ailemde başka türlü olmasını istediğim bir şey yoktu.

1. Hiç Bir Zaman 2. Nadiren 3. Kimi Zaman 4. Sık Olarak 5. Çok Sık

8. Ailedekiler birbirlerine ilgi gösterirlerdi

1. Hiç Bir Zaman 2. Nadiren 3. Kimi Zaman 4. Sık Olarak 5. Çok Sık

9. Ailedekiler bana kırıcı ya da saldırganca söz söylerlerdi

1. Hiç Bir Zaman 2. Nadiren 3. Kimi Zaman 4. Sık Olarak 5. Çok Sık

10. Çocukluğum mükemmeldi

1. Hiç Bir Zaman 2. Nadiren 3. Kimi Zaman 4. Sık Olarak 5. Çok Sık

11. Ailemde birisi benden nefret ederdi

1. Hiç Bir Zaman 2. Nadiren 3. Kimi Zaman 4. Sık Olarak 5. Çok Sık

12. Ailedekiler kendilerini birbirlerine yakın hissederlerdi

1. Hiç Bir Zaman 2. Nadiren 3. Kimi Zaman 4. Sık Olarak 5. Çok Sık

13. Benim ailem dünyanın en iyisiydi

1. Hiç Bir Zaman 2. Nadiren 3. Kimi Zaman 4. Sık Olarak 5. Çok Sık

14. Duygusal olarak kötüye kullanılmış olduğuma (hakaret aşağılama vb) inanıyorum.

1. Hiç Bir Zaman 2. Nadiren 3. Kimi Zaman 4. Sık Olarak 5. Çok Sık

15. İhtiyacım olduğunda beni doktora götürecek birisi vardı

1. Hiç Bir Zaman 2. Nadiren 3. Kimi Zaman 4. Sık Olarak 5. Çok Sık

16. Ailem benim için güç ve destek kaynağı idi

1. Hiç Bir Zaman 2. Nadiren 3. Kimi Zaman 4. Sık Olarak 5. Çok Sık

CİNSİYET: YAŞ:		Hiç uygun Değil	Uygun Değil	Uygun	Tamamen uygun
BÖLÜM:					
1.	Arkadaşım yok.	1	2	3	4
2.	Başvurabileceğim hiç kimse yok.	1	2	3	4
3.	Cana yakın bir insanım.	1	2	3	4
4.	Kendimi dışlanmış hissediyorum.	1	2	3	4
5.	Kendimi diğer insanlardan soyutlanmış hissediyorum.	1	2	3	4
6.	İstediğim zaman arkadaş bulabilirim.	1	2	3	4
7.	Bu kadar içe kapanık olmaktan dolayı mutsuzum.	1	2	3	4
8.	Çevremde insanlar var ancak benimle birlikte değiller.	1	2	3	4

Young İnternet Bağımlılığı Testi - Kısa Formu (YİBT-KF)

AÇIKLAMA: Lütfen aşağıdaki ifadelerde belirtilen durumları ne sıklıkta yaşadığınızı belirtiniz. Lütfen her ifade için sadece bir seçeneği işaretleyiniz ve hiçbir ifadeyi boş bırakmayınız.

- "1" Hiçbir zaman
 "2" Nadiren
 "3" Bazen
 "4" Sıklıkla
 "5" Her zaman

1. Hangi sıklıkta planladığınızdan daha fazla internette kalırsınız?	1	2	3	4	5
2. Hangi sıklıkta ailenizle ilgili işleri ihmal ederek internette daha fazla zaman harcarsınız?	1	2	3	4	5
3. Okul veya ders ile ilgili çalışmalarınız hangi sıklıkta internette harcadığınız süre yüzünden zarar görmektedir?	1	2	3	4	5
4. Birileri internette ne yaptığınızı sorduğunda hangi sıklıkta sır gibi saklar veya savunmaya geçersiniz?	1	2	3	4	5
5. Birileri siz internette iken canınızı sıkarsa hangi sıklıkta onları tersler, onlara bağırır ve öfkeli davranırsınız?	1	2	3	4	5
6. Hangi sıklıkta gece internette harcadığınız süre yüzünden uykusuz kalırsınız?	1	2	3	4	5
7. İnternete bağlı değilken hangi sıklıkta internetle avunur veya internete bağlı olduğunuz hayalini kurarsınız?	1	2	3	4	5
8. İnternette iken hangi sıklıkta kendinizi "birkaç dakika daha" derken bulursunuz?	1	2	3	4	5
9. Hangi sıklıkta internette harcadığınız zamanı azaltmak için uğraşırsınız ve başarısız olursunuz?	1	2	3	4	5
10. Ne kadar süre internette olduğunuzu hangi sıklıkta saklamaya çalışırsınız?	1	2	3	4	5
11. Hangi sıklıkta başkalarıyla dışarı çıkmak yerine internette daha fazla zaman harcamayı tercih edersiniz?	1	2	3	4	5
12. İnternete bağlanamadığınızda hangi sıklıkta kendinizi bunalımda, karamsar ve sinirli hissedip, internete bağlandığınızda bu şikâyetlerinizin hemen geçtiğini görürsünüz?	1	2	3	4	5

Ek 4. Ölçeklerin Kullanım İzinleri

İt: Young İnternet Bağımlılığı Testi Kısa Formu-Kullanım İzni

Gelen Kutusu x

yasin demir <yasinpdr@hotmail.com>
Alıcı: bana

28 Şub

Merhabalar;

Öncelikle çalışmanızda kolaylıklar diliyorum. İnternet bağımlılığı ölçeğini çalışmanızda kaynak göstererek kullanabilirsiniz. İnternet bağımlılığı ölçeğinin makalesini, ölçek maddelerini ve ilgili diğer çalışmaları ekte gönderiyorum. Çalışmanızın sonucundan haberdar ederseniz sevinirim.

İyi çalışmalar

Yrd.Doç.Dr. Yasin DEMİR

Fırat Üniversitesi
Eğitim Fakültesi, Eğitim Bilimleri Bölümü
Rehberlik ve Psikolojik Danışmanlık Anabilim Dalı

6 Ek

UCLA Yalnızlık Ölçeği

Gelen Kutusu x

Tayfun Doğan <dogantayfun@msn.com>
Alıcı: bana, esinsezgin21

5 Mar

Merhaba,

Ölçek ve makalesi ektedir.
Kolay gelsin.

2 Ek

nükte balcı <nukte.balc@gmail.com>

5 Mar ☆

Alıcı: sarvedat ▾

Merhabalar ismim Nükte Balcı. Beykent üniversitesi klinik psikoloji yüksek lisans öğrencisiyim. Tezimde geliştirmiş olduğunuz çocukluk çağı travmaları ölçeğini kullanmamda bir sakınca var mıdır?
Eğer uygun görürseniz ölçeği paylaşmanızı rica ederim.
İyi çalışmalar

iPhone'umdan gönderildi

Vedat Şar <sarvedat@gmail.com>

7 Mar ☆

Alıcı: bana ▾

Kullanabilirsiniz. Ektedir.

Vedat Şar

5 Mart 2018 11:55 tarihinde nükte balcı <nukte.balc@gmail.com> yazdı:

[...]

2 Ek

ÖZGEÇMİŞ

1992 yılında Antalya’da doğdum. İlköğretim ve lise hayatını Antalya’da tamamladıktan sonra İstanbul Arel Üniversitesi Psikoloji bölümünü kazanıp eğitimimi tamamladıktan sonra 2015 yılında Beykent Üniversitesi Klinik Psikoloji bölümünde eğitim hayatıma devam ettim.

Nükte BALCI

